

Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

ΟΙ ΡΑΛ (Λ) ΑΙ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ Ε' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ"

1928

Β. Α. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

ΟΙ ΡΑΛ(Λ)ΑΙ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ Ε' ΤΟΜΟΥ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ"

1928

574

574

ΠΗΓΑΙ ΚΥΡΙΑΙ

- Codex Tubingensis* Mh 466 τ. V- VIII.
 » » Mb 37
Martini Crusii: Annales Suevici, fol.
 » » : *Turcograecia, fol.*
 » » : άλλα έργα.
Legrand E. Notice Biographique sur J. et Th. Zygomalas, 1889.
 » » *Bibliogr. Hellénique, 1885-1906.*
Mystakidès: Notes sur M. Crusius: R. E. Grecques 1898.
Mystakidis: Excerpta Crusiana, 1914.
Μυστακίδου: Έργα ἐν οἰκείᾳ θέσει ἄλλα σημειούμενα.

- Αἱ παρενθέσεις () δηλοῦσι προσθήκας ἢ ἐξηγήσεις.
 Αἱ γωνιώδεις [] συμπληρώσεις ἢ διορθώσεις.

ΟΙ ΡΑΛ(Λ)ΑΙ

A

1. Ἐν τῷ εὐρεῖ γεωργίῳ, ὅπερ θαυμασίως καλλιεργεῖ ἡ Ἐταιρεία τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν κατατίθημι οἷον τρόπῳ ὑπέδειξα ἐν τῇ περὶ Λασκάρων προηγηθείσῃ πραγματείᾳ μου καὶ τὰ περὶ Ραλ(λ)ῶν σημειώματα ταῦτα. Οὐκ ὀλίγα μεταξὺ τούτων ἠντλησα ἐκ τοῦ ἀνεξαντλήτου Ἡμερολογίου (Diarium) τοῦ ἐν Τυβίγγῃ γηραιοῦ γραικολατίνου καθηγητοῦ Μαρτίνου τοῦ Κρουσίου (1526 - Φεβρ. 1607), ὅπερ ὑπ' ἀρ. καὶ γρ.: Mh 466, 1-9 ἐν τῇ πανεπιστημιακῇ βιβλιοθήκῃ φυλάσσεται, ὡς αἰ εἰς τὰς οἰκείας σελίδας τῶν ὑπ' ὄψιν μου τόμων παραπομπᾷ μαρτυροῦσι.

2. Τὸ χειρόγραφον εἶναι χαρτῶνον, ἀπαρτίζουσι δ' αὐτὸ ἔννεα ἐν ὄλῳ τόμοι πολυσέλιδοι, τετάρτου συνήθους σχήματος συγχρονίζοντι σταχώματι ἐσταχωμένοι, ἅπαντες καὶ κατάλογον τῶν περιεχομένων ἔχοντες, εἰ καὶ οὗτος ἀτελής, πρόχειρος καὶ ἄτακτος, ὡς αὐτὸς ὁ Κρούσιος αὐτὸν ὀνομάζει (Index ἄτακτος). Ἐκ τῶν χιλιάδων σελίδων τῶν τόμων τούτων, ἡ γνωστὴ *Turcograecia*¹, ἡ *Germanograecia*², τὰ Σουηβικὰ Χρονικὰ ἐν μέρει³, καὶ αὐτὰ τὰ *Acta et Scripta Theologorum Wirtembergensium et Patriarchae Constantinopolitani D. Hieremiae*⁴ ἐν τισὶ καὶ μικρότερά τινα φυλλάδια προῆλθον, ἀλλ' ἔτι μένουσι πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γνωστῶν ἱκανὰ καὶ πολλὰ δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέροντα.

Ἐκ τῶν ἔννεα τόμων, οἱ δύο τελευταῖοι, ὁ VIII ἄρχεται ἀκριβῶς, ὅθεν λήγει ὁ VII, ἥτοι ἀπὸ τῆς 19 Σεπτεμβρίου — ἡμέρας τῶν γενεθλίων τοῦ Κρουσίου — τοῦ 1598 καὶ περιέχει καὶ τὰς τοῦ 1599 σημειώσεις εἰς 718 σελίδας, ὁ δὲ τελευταῖος, ὁ VIII, τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν ἐτῶν 1600 καὶ 1601 ἐν σελίσιν ἑξακοσίαις μόνον, τοῦ τελευταίου τούτου ἔτους μάλιστα καὶ ἰδίαν

¹ Basiliae, 1584, εἰς μέγα σχῆμα.

² Ἐπίσης, 1584, » » » Ἐν ἑλληνιστῇ ἠρωσελεγιῷ ὁ Οὐόλοκιος ἀποκαλεῖ τὰ δύο ταῦτα ἀδελφὰ βιβλία Τουρχελλάδα καὶ Γερμανελλάδα.

³ Francfurt, 1595-1596, εἰς μέγα σχῆμα ἐν τρισὶ τόμοις. Ἐν τούτοις τοῖς Χρονικοῖς ἀνεῦρον (σ. 776) τήνδε τὴν σπουδαίαν σημείωσιν: Σεπτεμβ. 16 (1581) *absoluti opus Turcogr: et Germanograeciae superioribus temporibus coeptum ἐνὶ καλῶν χηνεῖφ.*

⁴ Francfurt, 1584, εἰς μέγα σχῆμα, δίσηλον.

φέροντος ἐπιγραφὴν τήνδε: *Ephemerides M. M. Crusii in annum 1602 Tybingae anno aetatis suae 76. L [aus] Deo*¹.

Ἄλλὰ πρὸς τὴν πλουσιωτάτῃ εἰς περιεχόμενα ταύτῃ συλλογῇ πρέπει οἰοῦναι δέκατος τόμος ἵνα προσγραφῇ καὶ ἕτερος κῶδιξ ὑπ' ἄρ. καὶ γρ. Mh 198, τοῦ αὐτοῦ σχήματος καὶ ὁμοίου περιεχομένου, φέρων ἐπιγραφὴν *M. Crusii Diarium ab anno CIO IOC*. Ὁ κῶδιξ οὗτος, ὡς ἄλλοτε ὑπέδειξα, ἀμελέστερον γεγραμμένος καὶ δὴ ταχυγραφικώτατα διαφόρους ἀριθμήσεις ἔχων, ὡς ὁ ὑπ' ἄρ. καὶ γρ. Mb37, ἄτακτος θεωρητέος ὡς συμπλήρωμα τῆς ὅλης ταύτης τοῦ πολυτόμου Ἡμερολογίου σειρᾶς ἄμεσος, πρὸ τοῦ θανάτου² τοῦ Κρουσίου.

Ὁ κῶδιξ οὗτος, ὁ ὅσον πολῦτιμος εἶναι διὰ τὴν πολυμερῆ, συνεχῆ καθημερινήν, ποικιλίαν τοῦ περιεχομένου οὐχὶ καὶ ὅσον εὐχρηστος. Ὁ θέλων ἵνα ἐν αὐτῷ ἐργασθῇ δὲν ἔχει πρὸ αὐτοῦ συνεχῆ κείμενον οἰουδητίνος ὑποκειμένου, ὅπερ δύναται ἵν' ἀναλόγως καὶ μεταχειρισθῇ, ἀλλὰ διάφορα θέματα πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ σελίδι ἐπάλληλα μετὰ παρασελιδίων ἐνίοτε εἰς ἄλλας σελίδας ἠγουμένας ἢ καὶ ἐπομένας παραπομπῶν ὑποβοηθητικὰς καὶ ἐν ξέναις γλώσσαις. Ἐν μιᾷ λέξει, ἢ συμπύκνωσις τῆς γραφῆς, ἢ ἔκτακτος καὶ ἡμελημένη ταχυγραφία, ἢ ἐπιτομογραφία, ἢ ἰδιότροπος, ἢ ὁ Κρούσιος πρὸς ἰδίαν χρῆσιν καὶ εὐκολίαν μετεχειρίζετο ἐν σπουδῇ πάντοτε γράφων, ἢ ἀνάμεικτος πολυγλωσσία — ἑλληνική, λατινική, γερμανική, ἰταλική — ἢ ποικιλία τῶν θεμάτων, ἀνακόπτει τὸν ἐργαζόμενον καὶ ἐκνευρίζει τὸν ἀναγνώστην, καθίστησι δὲ τὴν περιγραφὴν τοῦ περιεχομένου καὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἐν αὐτῷ θεμάτων κατὰ τάξιν δυσχερῆ. Ἀπαιτεῖται χρόνος, ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ καὶ ἰδιαίτουσά τις σιορρῆ πρὸς τὴν ἰδιότροπον ἐργασίαν καὶ γραφὴν τοῦ Κρουσίου. Αὐτοὶ οὗτοι οἱ τελευταῖον ἐγγύτερόν πως τὰ χειρόγραφα τοῦ συμπολίτου αὐτῶν ἐξετάσαντες Γερμανοὶ ὁμολογοῦσι δημοσίᾳ *die bunte Mannigfaltigkeit des Inhalts* καὶ ὅτι *sie sind sehr schwer zu lesen*, αὐτοὶ οἱ ἐμπειρότερον τῶν πραγμάτων ὄλων καὶ ἐπιμελέστερον ἐμοῦ προσκείμενοι. Ἐν γένει εἰπεῖν τὰ χειρόγραφα τοῦ Κρουσίου ἀποτελοῦσι διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ 16^{ου} αἰῶνος καὶ τῶν τῆς Ἀναγεννήσεως χρόνων πηγὴν εἰδήσεων ποικιλωτάτων, *eine Fundgube der politisch-Kirchlich-literarischen Geschichte der Renaissancezeit*³, ἢ ὡς ὁ Th.Reinach μετεγλώτ-

¹ Ἐν ᾧ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους 1596 (ἦτοι τ: VII σ. 559) γράφει: *Anno CIO IOC XCVI a me M. Martino Crusio, Tubingensi professore annotata quotidie de rebus germanicis, graecis et aliarum gentium et de rebus privatis*. Ἐν ὀνόματι τῆς Παναγιωτάτης Θεῆς ἐνιαίας τρισυποστάτου Τριάδος, ἀμήν.

² Ἐκ τοῦ κώδ: τούτου ἐγγράφου ἐδημοσίευσεν τὰ «περὶ Κοττουνίων» ἐν τῇ 50ετηρίδι τοῦ Ε. Φ. Συλλόγου (1914) σ. 279-287 συμπληρῶν τὰς ἐν τοῖς τ: Δ' καὶ ΣΤ' τοῦ Μακεδ. Ἡμερολογίου καὶ τὰ ἐν τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι τ. Β' καὶ Ζ'.

³ *Mystakidis, «Excerpta Crusiana»* παρὰ Schäfer 1915, Jena.

τισε τὸν γερμανιστὴ τότε γραφέντα τοιοῦτον ὄρισμόν μου εἰς τὴν γαλλικὴν εὐμορφώτατα «*c'est... vraiment un trésor, ou plutôt une mine de trésors*», ὅτε, ἀκριβῶς πρὸ τριακονταετίας, ἐδημοσίευσεν τὰ περὶ Κρουσίου ἐν τῇ *Revue des E. Grecques* (1898 σ. 279) ἐν Παρισίοις¹ πρὸς πληρεστέραν διαφώτισιν τῶν περὶ Κρουσίου. Περιεργότατον π. χ. ὅτι αὐτὴ ἡ *Grande Encyclopédie* δὲν ἔχει καταγεγραμμένον τὸν ἡμέτερον Κρούσιον, ἀλλὰ τὸν φιλόσοφον, ἀγνωστών τῶν συντακτῶν ὅτι ὁ ἡμέτερος Κρούσιος ἦτο καὶ φιλοσοφώτατος, ὅτι καθηγητὴς ὦν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ τὰ ἑλληνικὰ καὶ τὴν ρητορικὴν διδάσκων παρηκολούθει μετ' ἐπιμελείας τῇ διδασκαλίᾳ τῶν φιλοσοφικῶν τοῦ συναδέλφου αὐτοῦ Ἰακώβου-Σχεγκίου (Scheghiius ἢ Scheckius+1587) ὃν ἐν δημοσιευθέντι ὑπ' ἐμοῦ συμπληρώματι (*Turcograecia*, σ. 446-447) «πάνυ φιλόσοφον, οὐ οὐδεὶς βέλτιον τὰ ἄριστοτέλους καὶ Πλάτωνος ἐπίσταται καὶ ἐξηγεῖται»² ὀνομαζέει.

Εἶναι ἀνάγκη ἵνα ἐνταῦθα δηλώσω λεπτολόγον λεπτομέρειαν ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Κρουσίου σημειουμένην, ἣν διὰ τὸ περιέργον τοῦ φιλέλληνος διδασκάλου ἐν τοῖς χειρογράφοις μου συνεκράτησα καὶ ἀναγράφω: ἐκ τοῦ χειρογράφου φιλοσοφικῆς ὕλης ἐκ τῶν μαθημάτων τοῦ Schegk: «τῇ 12 Αὐγούστου τοῦ 1567 δὲν παρευρέθη ἐν τῇ ἀκροάσει τοῦ μαθήματος, ἄτε γάμους ἑορτάζων ἦν ἐν Ἑσσλίγγῃ (=nūn Esslingen) μετὰ τρίτης παρθένου Καθαρίνης Φιτσερίνης» ἐξ ἧς καὶ ἔνδεκα τέκνα ἐγέννησε. Περιστατικὸν τῆς βιοτῆς τοῦ Κρουσίου πολλὰ ἡμᾶς διδάσκον.

3. Καὶ ἀκόμη ἄξιον ἀπορίας ὅτι τὰ τύποις ἐκδεδομένα ἔργα τοῦ Κρουσίου μεγάλα τε καὶ μικρὰ δὲν ἠξιώθησαν σπουδαίου βιβλιογράφου ἀκριβο-

¹ *Einen Ueberblick über den vielseitigen Inhalt des Tagebuches hat W. Götz zu geben versucht*. Εἶναι εἰς τῶν ἐπιμελῶν βιβλιοφυλάκων τῆς Τυβίγγης, ὅστις τῇ ἐπιμονῇ καὶ ἀόκνῃ εἰσηγήσει καὶ ἐπιστάσει τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ κ. W. Schmid βοηθούτων τῶν μετεχόντων τοῦ φιλολογικοῦ φροντιστηρίου φοιτητῶν, χορηγίᾳ τῶν κυβερνητικῶν καὶ πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν καὶ ἐτελήθη τῆς ἀντιγραφῆς ἀπὸ ἐτῶν τοῦ ἀκρωτότου τούτου θησαυροῦ (*Literatur Beil: d. Staatsanzeiger f: Württemberg 1921 σ. 322 κ. ἐ.*) Εἶναι ἀνάγκη ἵνα προσάψω τῇ σημειώσει ταύτῃ ὅτι κατὰ πρότασιν τοῦ καθ. τῆς Ἱστορίας Busch τῷ 1908 ἐκ κληροδοτήματος τὸ Πανεπιστήμιον προεκήρυξεν ἀγώνισμα ὑπὸ τὸν τίτλον «*Die Diarien d. M. Crusius (1559-1607) sind auf Inhalt, Quellen u. histor. Verwertbarkeit kritisch zu untersuchen*». Καίτοι τὸ ἐπαθλὸν ἦτο 50 καὶ πλέον ἀγγλικῶν λιρῶν οὐδεμία ἐργασία ὑπεβλήθη καὶ τὸ ἀγώνισμα ἔπειτα μετετέθη.

² Μυστακίδου, *Germanograecia*, ΚΠ, 1922 σ. 47-48. Καὶ Liebler, *Oratio funebris de vita... Nobilissimi... viri D. Jacobi Schegkii, med: et philosophi summi prof:.. in Ac: Tubingensi, Tybingae, 1587 σ. 45 εἰς 4ον*, ἐν ᾧ ὁ Κρούσιος διὰ τὸν υἱόν του διδασκάλου αὐτοῦ καὶ ὄραϊον ἐλεγείον ἔχει.

³ Ὅρα Ἄριστοτέλους ἀντίτυπον παρὰ Κρουσίῳ ἐν Μυστακίδου, "Ἐνθ' ἀν: σ. 78. Καὶ περιγραφὴν φιλοσοφικοῦ πολυσελίδου χειρογράφου τοῦ Κρουσίου παρὰ Sigwart, *Ein Collegium logicum (1890, 4^ο ἐν Τυβίγγῃ) im XVI Jahrhundert*. Ὅρα κατοτιέρω § 7.

λόγου, τακτικού ἐπὶ τῶν δεδομένων τοῦ ὁποίου ὁ ζητῶν τι δύναται ἵνα στηριχθῆ. Αὐτὸς ὁ Moser, ὁ τίμιος καὶ ἐπιμελὴς εἰς τὴν γερμανικὴν μεταφράσθη τῶν Annales Suevici καὶ συνεχιστὴς αὐτῶν μέχρι τοῦ 1733 (Frankfurt) δὲν κατώρθωσεν ἵνα συναποκομίσῃ ἐν τῷ προλόγῳ πλήρη τινὰ κατάλογον τῶν ἔργων τοῦ γηραιοῦ τῆς Τυβίγγης διδασκάλου, αὐτὸς ὁ ἐγγύτατα τοῖς χρόνοις τοῦ Κρουσίου ἀκμάσας¹. Ὁ δὲ Brunet πολλὰς τῶν ἐκδόσεων αὐτοῦ καὶ ἀγνοεῖ, περὶ ἄλλων δὲ καὶ ἄλλα λέγει² ἐπιμένω δὲ ἵνα φρονῶ ὅτι οὔτε ὁ βίος τοῦ ὑπὲρ τὸν ἡμῶν αἰῶνα πολυειδῶς ἐργασθέντος Κρουσίου προσηκόντως ἐξηλέγχθη οὔτε ἡ βιβλιογραφία περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ αὐστηρῶς ἠκριβώθη. Δὲν ἐκτείνωμαι, ἔγραψα καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐκίνησα τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Γερμανίᾳ φίλων, οὐχὶ ὁμοῦ τῶν ἡμετέρων, οἵτινες ἔπρεπεν ἵνα δεῖξωσιν ἐνδιαφέρον, ἀφ' οὗ ἐπρόκειτο περὶ ἡμετέρων πραγμάτων καὶ δὲν θὰ ἐπανέλθω.

Ὁ μακαρίτης Legrand, ὅτε κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1889 ἔπεμπε μοι εἰς Τυβίγγην δοκίμια διὰ τὴν περὶ Ζυγομαλῶν ἐργασίαν, ἀνεχαίτισθη πρὸ τῶν ἀποκαλύψεών μου δὲν ἠθέλησα ἵν' ἀποκρύψω ἀπ' αὐτοῦ νεώτερα εὐρήματα καὶ δὴ τὰ ἐκ Στουτγάρδης αὐτόγραφα, ἵνα φανῶ ἐπιδεικτικῶν ἡμέραν τινὰ καὶ καινὰ εἰσφέρων... Ἐγραψα αὐτῷ: ἀπήντησέ μοι: Vous êtes victime de mon indiscretion à cause de votre bon coeur: je ne voulais pas abuser de votre obligeance: ὅτε δὲ ἀπέστελλον αὐτῷ ὄλον τεῦχος δεδεμένον πρὸς ἐκλογὴν ἔγραφέ μοι τῇ 22 Μαρτίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους: Si mon insatiabilité ne vous paraissait pas dépasser toute mesure, alors... je publierai intégralement ces documents qui ont un grand intérêt... Je ne connaissais pas la vie d'Émile Portus je vous suis très reconnaissant de m'avoir signalée.

4. Ὁ Κρουσίος καθ' ἐκάστην πρὸς τῇ ἡμερομηνίᾳ ἐσημείου τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος δι' ἀστρονομικῶν σημείων καὶ τὴν μετεωρολογικὴν κατάστασιν τῆς ἡμέρας, τὸν καιρὸν — die... pluvio, sereno, humido, sic satis sereno, die nivali, nebuloso, humido ventoso, frigidissimo κλ. κλ., ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐπεμελεῖτο τῆς συνηθείας ταύτης, εἴτα δ' ἐπελαμβάνετο τῶν καθ' ἕκαστα, πολλὰκις ἀπὸ τῶν ὀνείρων ἀρχόμενος, ὡς ἐν τῇ περὶ Λασκάρων μελέτῃ μου ἔδειξα.

Ἡ τῶν θεμάτων ποικιλία κρατεῖ πανταχοῦ. Ἐν γενικωτάταις

¹ Ἐν τῷ προλόγῳ καὶ τῷ βίῳ τοῦ Κρουσίου φύλλ. c: Crusii Schriften... seynd meines Wissens.

² Manuel du Libraire et de l'amateur de livres: ἔκδ. πέμπτη, τ. Β' σ. 434 Paris 1861.

Ὀλίγα τινὰ ἔγραψα περὶ τῆς σπάνιως τῶν ἔργων τοῦ Κρουσίου ἐν τῇ περὶ Λασκάρων ἐργων πραγματείᾳ μου ἐνταῦθα.

κατὰ τὸ δυνατόν γραμμαῖς συμπύσσω τὰ τοῦ περιεχομένου τοῦ Ἡμερολογίου τούτου. Ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος:

περὶ θεολογικῶν - θρησκευτικῶν, κηρύγματος - καλενδαρίων, περὶ πολιτικῶν: π. χ. Martii 17 [1590] Bellum Persarum et Turcarum inter se adhuc durat...

Septemb. 18 [1596] haben die Türcken, Erlaw [Ἐρλανία] berennt: et 20 sept. mit aller macht dafür gezogen... mit... et Cigalla.

Hispani et Anglae αντιπαρασκευαὶ bellicae. [1597] καὶ οὕτω καθεξῆς: καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν θρησκευτικὴν Μεταρρύθμισιν

(Ἀντίθ: Ὁρθοδόξων - Καλβινιστῶν, Ἰουδαίων, Χριστιανῶν κλ.)

περὶ ἐκκλησιαστικῶν εἰδικώτερον (τί σημαίνει: ἐκκλησία ἐνοριακὴ, σταυροπηγιακὴ, πατριαρχικὸν κατάστιχον, μετόχιον, χαράτсион κλ. κλ. Quallis liber sit ἢ ἱερά ὄπλοθήκη;)

περὶ πατριαρχικῶν,

περὶ βασιλικῶν οἰκῶν «τίνες περίεσι;»

περὶ ἱστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν (Ἐκθέσεις...)

περὶ φιλολογικῶν καὶ γλωσσικῶν (Λεξιλόγια)

περὶ βιβλιοθηκῶν.. (Ὅρα Καταλόγους αὐτῶν ἡδη δημοσιευθέντας...)

περὶ βιβλιογραφικῶν καὶ χειρογράφων κωδίκων - ἐξ ἀγορᾶς ἢ ἐκ δανείου — περὶ ἡθῶν καὶ ἐθίμων — Ἐκδόσεις δυσσεύριοι, μοναδικαί —

περὶ δειπνῶν, ἰδίων τε καὶ ἐπισήμων: - ὑποδεικνύεται ἀκόμη δι' ἀριθμῶν ἢ θέσις ἐκάστου δαιτυμόνος ἐν τῇ παραλληλογράμμῳ τραπέζῃ!

(Tischordnung):

περὶ βιογραφικῶν ξένων καὶ ἑαυτοῦ:

περὶ οἰκογενειακῶν αὐτοῦ - περιέργων ἀληθῶς ἐν τισι - γάμοι αὐτὸς ἦτο τρίγαμος - γεννήσεις, ἀσθένειαι: «Ὁ σοὶ ἐπονομασθεῖς «Θεοδόσιος, ὃν ἐθάψαμεν ἐν ἡμέρᾳ δεῦρο ἐπανῆλθεν «ὁ ἀγαπητὸς Γερλάχιος τῇ 11 Δεκεμβρ.»¹

Θάνατοι ἐν τ: V τοῦ Diarium π. χ. ὑπάρχουσιν ἐξάιρετα ἐξάμετρα ἐπιγράμματα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, Virginis Purcheriae, 19 annorum aīo et corpore pulchrae, χριστιανικώτατα αὐτοῦ τούτου τοῦ Κρουσίου, ἀλλαχῶ δὲ ἐν προηγουμέναις σελίσιν ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῆς ἀπαντᾷ ἢ σημειώσις «τῆς θ. Πουλχερίας ἔμμηνα οὐκ ἐχούσης, νόσος».

5. Τί δὲ ἔχει τις εἰπεῖν περὶ τῶν ἐξ ὄλων τῶν ἑλληνικῶν μερῶν προσερχομένων τῷ ἐλεήμονι καὶ φιλανθρώπῳ Κρουσίῳ εἰς Τυβίγγην Ἑλλήνων, βοήθειας χάριν καὶ σωτηρίας; Οἱ πολλοὶ οὗτοι ἐπισκέπται ἐχίνοντο δεκτοὶ καὶ

¹ Ἐκ τῶν τριῶν τούτων σειρῶν, τρεῖς ἄμεσοι εἰδήσεις ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Κρουσίου πρὸς τὸν Θεοδόσιον Ζυγομαλῶν ιγ', ἀπρ. 1579 ἀφοθ'. ἀνέκδοτος (νομίζω) αὕτη.

ἐβοηθούντο οὐ μόνον χρηματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς. Ἐξ αὐτῶν ὁ Κρούσιος ἐμάνθανε τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν προβάλλων αὐτοῖς ἐρωτήσεις διαφόρους λεπτολόγους, εἰς ἃς ἐνίοτε τινες τῶν ἐπισκεπτῶν, ἐὰν ἦσαν οὐχὶ ἀναλφάβητοι καὶ ὅλως ἀμαθεῖς, ἐγγράφως τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ κατέθετον ἐν εἶδει ἀπαντήσεων ποικίλας πληροφορίας, ἐν αἷς πολλαὶ χρησιμώταται. Τὰς πολλὰς ἄλλων διηγήσεις αὐτὸς οὕτως ἀνέγραφεν, συνεξετάζων τὰ συστατικά αὐτῶν γράμματα, ἅτινα καὶ δι' ἀντιγραφῆς διέσωσεν ἡμῖν, συντάσσων καὶ ἀπαντήσεις ἢ καὶ ἀναλόγως τῶν προσώπων καὶ αὐτὸς ἄλλα συστατικά ἐγγχειρίζων ἢ τὰ πρωτότυπα μεταφράζων εἰς τὴν γερμανικὴν ἢ καὶ λατινικὴν πρὸς εὐκολίαν τῶν περιπλανωμένων χριστιανῶν. Ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τῇ «περὶ Λασκάρων» μελέτῃ μου καὶ τῇ «περὶ Ραλ(λ)ῶν» πληροφοριῶν τῶν διαφόρων τούτων ἐπισκεπτῶν μανθάνομεν τὰ κατ' αὐτοὺς πολὺ ἢ ὀλίγον, τὰ τῆς προελεύσεως αὐτῶν καὶ τῆς ἀνὰ τὴν Ἑσπερίαν περιοδείας. Ἐξηκολούθουν δὲ ἵνα προσέρχωνται μέχρι τοῦ 1606 (Κοιτούνιοι 1605) «plures Graeci, qui ad me M. Crusium Tybingae venerunt, quibus eleemosynam ab Universitate impetravi¹ διότι τῷ Φεβρ. τοῦ 1607 ἀπεβίωσεν εἰς ἡλικίαν 81 ἐτῶν.

Πολλὰ τῶν σημειώσεων τούτων κατέχουσι συνεχεῖς σελίδας, ἢ συνεχίζονται ἐν ἄλλῃ σελίδι (= ἄλλη ἡμερομηνία), ἄλλαι ἀπαρτίζουσι, δύναμαι εἰπεῖν, ἐκθέσεις, ὡς ἡ πρὸ πολλῶν ἐτῶν γνωσθεῖσα τοῦ ἐκ Πάτμου Ἰακώβου τοῦ Μιλοῦτου καὶ δημοσιευθεῖσα², ἢ τοῦ Λεοντίου τοῦ Κυπρίου «τοῦ μαθήμασι καλοῖς κεκοσμημένου» περὶ πατριαρχικῶν σπουδαία ἀνέκδοτος, αὐτόγραφος, πρὸς ταῖς πολλὰς ἄλλαις σημειώσεις, αἵτινες ἐγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ ταῦτα γράφοντος³, ἢ τοῦ Ἀντωνίου Ἰενισχίου, Κορινθίου, Νεοπάτρας πρεσβυτέρου, πρὸ ἔτους σχεδὸν δημοσιευθεῖσα ἐπὶ τῇ 45ῃ ἐπετείῳ τῆς ἰδρύσεως τοῦ τῆς Τυβίγγης Πανεπιστημίου⁴ τοῦ Ἀλεξάνδρου Τρουκέλλου ex Gyrgi Nicosia⁵ καὶ ἄλλων. Ἐκθεσιν δύναται τις ἵνα ὀνομάσῃ τὰ περὶ τῆς εἰς Τυβίγγην καθόδου τοῦ Δαρ-

¹ Κώδ. Mb 37. *Ora καὶ Schmid, Verzeichnis d. gr. Handschriften, Tübingen, σ. 72.

² Ὑπὸ Σπυρίδ. Παπαγεωργίου, ἐν Παρνασσῶ τ. ΣΤ' (1882) σ. 632-642. Πρβλ. Mystakides, R. E. Grecques, 1898 σ. 297. Προσηθείσθη ὅτι ὁ Μ. in Patmo insula natus et in Milo educatus. Ὁ Κρούσιος εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ ἀρχιματωτάτου Μιλοῦτου καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1587 καὶ 1588, ὡς ἐξισχύασα. Τῷ 1591 ἔγραψε τῷ Κρουσίῳ ἐκ Ποσανίας (= Posen). Ἐν τῇ πλουσίᾳ Συλλογῇ, τῇ Camerariana, τοῦ Μονάχου εὑρον καὶ αὐτόγραφον πρὸς τὸν Ἰωακείμ Καμεράριον (τὸν Β') εἰς Νυρεμβέργην διευθυνομένην ἐκ Πάτμου τῷ Ὀκτωβρίῳ 1588.

³ Ἐπὶ τῇ Εἰκοσιπενταετηρίδι Κ. Κόντου (1893) σ. 148-156 κ. ε.

⁴ Diaria, 1596-1597. Tübingen 1927.

⁵ Ἡ ἐκθεσις ἐν Κυπρία Διαλέκτῳ ἔχει ὑποκείμενον τὸν ἠρωῶσιμον τοῦ Μαροοῦ, ὅστις strenuus Graecus ἀνδρείοτατα ἀντετάθη τοῖς Τούρκοις. Πρβλ. ἐν δέκα σειραῖς ταύτης περιλήψην ἐν Annal. Suevici, III, 780.

μαρίου, πωλητοῦ καὶ καλλιγράφου χειρογράφων, τοῦ Ἐπιδαυρίου, περὶ οὗ ἔγραψε, τῇ ἐμῇ παραχωρήσει, ὁ μακαρίτης Legrand καὶ μετὰ εἰκοσαετίαν καὶ ὁ τὰς γραμμάς ταύτας χαράσων, ἐκτενέστερον ἐπὶ νέων εὑρημάτων στηριχθεὶς¹. Ἐπίσης πραγματεῖαν ὅλην, ἱστορικὴν, δογματικὴν δύναται κάλλιστα ἵνα συναπαρτίσῃ ἐκ τε ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων ὁ τὰ τῆς ἐπισκέψεως, πρώτης καὶ δευτέρας, τῶν ἀρχιεπισκόπων, πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀθανασίου, διαδόχου τοῦ Γαβριήλ καὶ Ἱερεμίου τοῦ Πελαγονίας καὶ Περλεάπου, ὅστις καὶ κατὰ τὸ 1587 εἰς Τυβίγγην σὺν τῷ Γαβριήλ ἦλθεν. Ὁ Κρούσιος jussit eos conscribere suas συμφορὰς (VII, Diarium)² Τὰ τῆς δευτέρας ταύτης ἐπισκέψεως ἐξ ἐμῶν δημοσιευμάτων ἐγνώσθησαν πως ἀλλὰ χρῆζουσιν ἐξεργασίας καὶ οὐχὶ ὀλίγων προσθηκῶν³ ἀνεκδότων. Περὶ ἐκδεδομένων καὶ μὴ τοιούτων ἐκτενῶν σημειωμάτων ἐκ τῶν χειρογράφων τοῦ Κρουσίου δὲν ἐκτείνομαι τὰ ὑποδεικνόμενα μαρτυροῦσι τὸν πλοῦτον τῶν εἰδήσεων τὰς ὁποίας ἐπιμελῆς ἐρευνητὴς κάλλιστα δύναται ἵνα σταχυολογήσῃ καὶ εἰς τάξιν διευκρινήσῃ καὶ ἀποκαταστήσῃ. Τῶν Ἀθηναίων ἀναγνώστων χάριν προστίθημι ὅτι ἐκ νεωτέρων ἐρευνῶν καὶ ἀναγνώσεων ἄριστα συμπληροῦνται τὰ ἥδη ὑπὸ τοῦ φιλιτάτου μοι τῶν Ἀθηναίων ἱστοριοδίφου ἀκαδημεικοῦ κ. Δ. Καμπούρογλου ἐκ τῶν Σουηβικῶν Χρονικῶν (σ. 798 καὶ τοῦ Β' τόμου) ἐν τοῖς Μνημείοις (τ. Β', 210) δημοσιευθέντα περὶ τοῦ ΚΠολίτου Κωνσταντίνου τοῦ Ἀστέλλα καὶ Μανουὴλ τοῦ Ἀθηναίου. Τῇ 27 Aug. [1586] hora meridiana circiter X^a à Mart: Lucio (Mollis Martin.) qui ante portam Neccaricam custodiebat⁴, egressus sum. Et duos hos Graecos, Constantinum Constantinopolitanum, atque Emanuelem Atheniensem, introduxi domum meum. Οἱ Duo Graeci ἔφερον καὶ συστατικά τῶν πατριαρχῶν Ἱερεμίου καὶ Θεολήπτου, ἅτινα ἐν ἀκριβεῖ ἀντιγράφῳ σὺν ἄλλαις εἰδήσεσιν εὑρον⁵ οὐχὶ ὀλίγαις. Ἐκ τούτων, γεύματος δίκην, ἀναγράφω μόνον ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἐπισκέπται «ἐξηγήσαντο τῷ Κρουσίῳ τινὰ ἐκ τοῦ Κουροπαλάτου οὐχὶ ὁμῶς

¹ Legrand, Notice Biographique, 1889, 242-247, καὶ Mystakidis, Excerpta Crusiana ἐν Festschrift für Schäfer 1915.

² Revue des E. Grecques, 1898 σ. 297-301 ἐκ τοῦ VII τ. τοῦ Diarium εἰλημμένα. Ἡ κατὰ τὴν 31 Αὐγούστου τοῦ 1587 εἰς Τυβίγγην ἐν πομπῇ εἰσόδος τοῦ Ἀχιδῶν καὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ συνοδείας μετὰ κλητήρων κλπ. βαθεῖαν ἐνεποίησε τοῖς Γερμανοῖς ἐντύπωσιν. Ὁ Κρούσιος μετὰ ἄλλων λέγει «... παρ' ἐμοὶ ἐδείκθησαν... varia locuti sumus.» Ὁ πατριάρχης Ἀχιδῶν ἐδωρήσατο τῷ Κρουσίῳ πρ ο σ ὄ ψ ι ο ν. Καθ' ἐκείτην συνεζήτησαν περὶ διαφορῶν. Καὶ εἰς ἐπίσημον γεῦμα παρεκάθισαν, *Ora καὶ Ann. Suevici, II σ. 802. Τὴν περὶ αὐτῶν βιβλιογραφίαν ἄλλοτε.

³ Αὐτόθι, ἐν R. E. Grecques.

⁴ [*Ὅστις ἐφύλασσε (ἐφρουρεῖ) τὴν πύλην τὴν πρὸς τὸν Νέκκαρον ποταμὸν νεύουσαν].

⁵ Δημοσιευθήσονται ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου, αὐτῷ ἀσφαλίσθέντι δικαίῳ.

δλα, διότι ἔνια καὶ αὐτοὶ δὲν κατενόουν» «expresuerunt mi[hi] q[uae]dam in Curpalate: sed mi[hi] no[n] oīa [=omnia] intelligunt». καὶ ὅτι «Athensae, πόλις ἐστὶ μεγαλειότερη ἀπὸ τῆς Αὐγούστης».

6. Ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν ἐν τοῖς χειρογράφοις θεμάτων, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὠμίλησα, δὲν πρέπει ὅλως διόλου ἐν σιγῇ ἵν' ἀντιπαρέλθω κεφάλαιον οὐχ ἥττον ἐνδιαφέρον τὸ περὶ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου καὶ τὸ περὶ τῆς γλώσσης, ἐν ἧ τὸ κήρυγμα δέον ἵνα γίνηται καὶ περὶ τοῦ ὑποκειμένου, ὅπερ πρὸς ὠφελιμωτέραν τοῦ ἐκκλησιασματος διδασκαλίαν δέον ἵνα προτιμᾶται. Ἐπρεπε τὸ θεῖον κήρυγμα ἵνα γίνηται εἰς δημῶδη γλώσσαν ἢ εἰς καθαρῶσαν; Διότι ἐκ τῶν ἐξακριβώσεων τοῦ Κρουσίου ἀποδεικνύεται ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὠμιλεῖτο ἡ ἑλληνικὴ καθαρωτέρα ἐν ΚΠόλει ἢ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμη τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν (corruptissima Athenis). Ἐπειτα δὲν πρέπει ἵνα λησμονῶμεν ὅτι οὐ μόνον ὁ Κρούσιος τὰ μέγιστα ἐνδιέφερετο διὰ τὸ κήρυγμα¹ ἀλλὰ καὶ ὁ Γερλάχιος. Ὁ τελευταῖος μάλιστα, θεολόγος, ἐφημέριος τῆς Γερμανικῆς πρεσβείας καὶ μετὰ ταῦτα καθηγητῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγγης παρευρίσκειτο κατὰ τὰ κηρύγματα τοῦ πατρὸς Ζυγομαλά καὶ ἄλλων θεοκηρύκων ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῶ [τῆς Παμμακαρισίου] καὶ τῷ τῆς Χρυσοπηγῆς ἐν Γαλατῇ. Ὁ πατὴρ Ζυγομαλάς ἔφερε καὶ τὸ μέγα ὄφρικιον τοῦ μεγάλου ἐρμηνευτοῦ τῶν θείων Γραφῶν² παρίστατο δὲ καὶ αὐτὸς ἐνίοτε εἰς τὰ κηρύγματα τοῦ Γερλαχίου, ἐφ' οἷς μετὰ ταῦτα καὶ συζητήσεις διεξήγοντο. Ἴσως ἀξιωθῶ προσεχῶς ἵνα φέρω εἰς φῶς ἀνέκδοτον λόγον μεταξὺ ἄλλων τοῦ πατρὸς Ζυγομαλά ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὁρθοδοξίας, περὶ ᾧ ἄλλοτε ἔγραψα εἰς ὧρα μὴ ἀκούοντων λαλήσας, μὴ καταδεξάμενος ἵνα μεταχειρισθῶ ἐπιτηδειότητος, δι' ἧς ἐπιτηδεῖος δὲν ἐπλάσθη³.

7. Τοῦ λόγου δὲ προσπίπτοντος περὶ τῆς ἐκτάτου πολυγραφίας τοῦ γηραιοῦ τῆς Τυβίγγης διδασκάλου σημειοῦμαι τὸν ὑπ' ἀρ. 300 χαρτῶν κώδικα τῆς ἐν Στουτγάρδῃ Βιβλιοθήκῃς. Οὗτος ἐκ 424 σελίδων τετάρτου σχήματος ἰδιογράφος φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Acta decanatum suorum in Diario consignata» εἶναι δὲ καὶ δι' ἡμᾶς χρήσιμος. Ἐπίσης τὸν ἐν τῇ αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀρ. Theol. No 57 κώδικα εἰς μέγα σχῆμα, αὐτόγρα-

¹ Πρ βλ. ὅσα ἐπὶ τούτῳ συνηρομολόγησα διὰ τὰς Ὀμιλίαις τοῦ Κρουσίου ἐν τῇ «περὶ Λασκάρων» μελέτῃ μου ἐνταῦθα.

² Turcograecia, 497. Festo Paschalis 1576 . . . «a Patriarcha creatus est μέγας ἐρμηνευτῆς τῶν Θ. Γραφῶν. Mystakides, R. Etudes Gr. 1898. σ. 285. Πρ βλ. ἔτι Turcogr. 205, 197 καὶ περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ μοναχοῦ Ματθαίου . . . monachus non indoctus». Ὁ Γερλάχιος φαίνεται ὅτι δὲν εὐρίσκειτο εἰς πολὺ τρυφεράς σχέσεις πρὸς τὸν Ζυγομαλᾶν.

³ Μετίτω ὁ βουλόμενος τὰς τρεῖς σειρὰς τοῦ μικροῦ Προλόγου μου εἰς τὰ ἐμὰ Germano-graeca.

φρον, ἐκ 1558 σελίδων ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἠριθμημένων, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ: *Locī communis philosophici M. Martini Crusii Tybingae professoris* 22 Νοῦ 1573. Ὁ κώδιξ φιλοσοφικοῦ μὲν περιεχομένου ἀλλὰ καὶ ποικιλίας χρησίμου οὐχὶ ἄμοιρος. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἐπιστολῶν;¹

8. Ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τῶν μικρῶν ἢ τῶν μακρῶν σημειωμάτων ἢ καὶ ἐκθέσεων, ἃς διέσωσεν ἡμῖν ὁ καλὸς Κρούσιος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ στόματος τῶν εἰς Τυβίγγην προσελθόντων αὐτῷ δυστυχῶν Ἑλλήνων καὶ ἀπὸ τῶν πιστοποιητικῶν ἐπισήμων τε καὶ μὴ τοιούτων, ἔσθ' ὅτε καὶ πλαστῶν, ἅτινα αὐτοὶ προσῆγον, μανθάνομεν ὅτι ἦσαν θύματα αἰχμαλωσίας πολέμου, ἀρπαγῆς, καὶ πειρατείας, ἧτις ἐλυμαίνετο τὴν Μεσόγειον κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὸ Αἰγαῖον καὶ διενηρογεῖτο συστηματικῶς. Οἱ ἐπισκεψάμενοι τὸν Κρούσιον ὠρμῶντο ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἐκ Κύπρου πολλοί, ἐκ Κρήτης, ἐκ Θήρας, ἐκ Μυτιλήνης, ἐκ Κερκύρας, ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκ ΚΠόλεως, ἐκ Θεσσαλονίκης, ἐξ Ἰωαννίνων, ἐξ Ἄρτης καὶ ἄλλων μερῶν, ἐζήτουν δὲ λύτρα, ἵνα ἀπὸ χειρῶν ἀνόμων λυτρώσων τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ἐπὶ τούτῳ δὲ περιήρχοντο τὴν Ἑσπερίαν, ἵνα συλλέξωσι τὸ συμφωνηθὲν ποσόν, ὡς ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα φαίνεται.

Οἱ δυστυχεῖς ἅπαξ εἰς τὰ δίκτυα τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀνδρῶν ἐμπλακέντες ὑφίσταντο κλιμακῆδὸν παντοίας ἀτιμώσεις, ὑπεβάλλοντο εἰς κράτησιν, εἰς βαρέα ἔργα, περὶ ᾧ δὲν εἶναι ἐνταῦθα ὁ λόγος². Οἱ οἰκείοι αὐτῶν παντοίους μετεχειρίζοντο τρόπους πρὸς ἀπαλλαγὴν καὶ ῥύσιν τῶν αἰχμαλώτων ἐχέγγυα δὲ ζῶντα ἀσφαλῆ κατέλιπον πρὸς ἀσφάλειαν τῶν συμφωνηθέντων λύτρων, δι' ἃ αἱ ἀνὰ τὰς χριστιανικὰς χώρας περιοδεῖαι αὐτῶν καὶ ζητεῖαι καὶ αἱ τῶν ἐλεῶν συλλογαί, διότι ἐκήδοντο καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας.

Ὁ ὑπομονητικὸς ἀναγνώστης παρακαλεῖται ἀκριβῶς καὶ διὰ τὸ σημεῖον τοῦτο, γνωστὸν ἄλλως τε, ἵν' ἀναγνῶ καὶ τὰ πρόχειρα συστατικά τῶν πατριαρχῶν, ἅτινα δημοσιεύονται ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ, ἐν οἷς περὶ εὐσεβείας λόγος. Ἐν ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν χρόνων τούτων δὲν ὑπάρχει ἀνάπαυσις σώματος καὶ ψυχῆς.

Ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ παιδομαζώματος ἐπισήμου τε καὶ ἀνεπισήμου

¹ Ὅρα π. χ. τὸν ἐν Στουτγάρδῃ cod. Historici fol. ἀρ. 603.

² Ἐν λεπτομερείαις περιγράφονται τὰ βασανιστήρια τῶν αἰχμαλωτιζομένων ἐν συγχρόνοις βιβλίαις. Τοῦ ἀνωτέρω Tractatus de moribus, conditionibus et nequitia Turcarum. Τοῦ Schiltberger J. ὁ ἀπὸ τοῦ 1476-1866 δέκα καὶ ἐννέα ἀριθμεῖ ἐκδόσεις, τοῦ Lonicerus, «Turcaicae Historiae» (1578) ἐν φ. de Graecorum et Armeniorum pietate erga captivos (σ. 109) καὶ ἄλλα γερμανιστὶ διὰ τοὺς ἀγοραστάς ψυχῶν καὶ σωμάτων. Ἀλλὰ παραπέμφωμεν εἰς τὴν «Κωνσταντινούπολιν» τοῦ χαρσιτάτου Σκαρλάτου, εἰς τὰς οἰκείας σελίδας. Ἀβράτ. παζάρ-Γεσίρ παζάρ (ἀγορὰ γυναικῶν - αἰχμαλώτων). Τὰ ὀνόματα τῶν παζαριῶν τούτων σὺν τῇ εἰσαγωγῇ τῶν νεωτέρων ἀρχῶν τοῦ πολιτισμοῦ ἀνήκουσι σήμερον τῇ Ἱστορίᾳ.

παράδειγμα αναφερόμενον παρὰ τῷ εὐσεβόφρονι Κρουσίῳ ἀπλότῃ μὲν τρόπων ἀλλὰ καὶ αὐστηρῇ φιλανθρωπία διαφέρων καταλέγω ἐνταῦθα¹.

Ἐπεὶ κατὰ Ἰούλιον (5) τοῦ 1587 εἰς Τυβίγγην ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τοῦ Κρουσίου πάλιν δύο Ἑλληγες (duo Graeci) ὁ Ἰωάννης Δόνδης (Dondes) ἐκ Κρήτης (ἐκ Χανίας, εἴτουν Κυδωνίας) καὶ ὁ Μαχουμέτης Παπαδάτος ἐκ τῆς Ἄρτης (Ἀμβρακίας) janizarus procerus καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διετραγώδησαν, ὁ γιανίτσαρος ὁ εὐσωμος, ὁ Ἡπειρώτης ἐγγράφει ὁ Κρουσίος, οὐ μόνον παρεκάλεσε ἀλλὰ καὶ ἐπέμεινε (orabat instabatque) ἵνα βαπτισθῇ, βεβαιῶν ὅτι δὲν εἴχε προτέρων τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος. Παρὰ τοῦ μητροπολίτου Πελαγονίας εἶχε ἐλληνιστὶ παρ' αὐτῷ συντεταγμένον μαρτυρικόν, ὅπερ αὐτῇ λέξει ἐμαρτύρει: «ὅτι ὑπῆρξε μὲν εὐσεβῶν γεννητόρων υἱός· οἱ δὲ Τούρκοι ἔλαβον αὐτὸν ἐξ ἀγκαλῶν μητρικῶν βία καὶ δυναστεία νήπιον ὄντα· καθ' ὃ ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς τοῦ λαμβάνειν χριστιανῶν παῖδας διὰ γιανιτζάρους· pro εἰς γιανιτζάρους». Καίτοι ἦτο εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐτῶν καὶ ὡς γιανίτσαρος καὶ ἐν ἐστρατεία κατὰ τῶν Περσῶν ὑπὸ τὸν ὑπατοῦν βιζάντην τὸν καὶ φονευθέντα ἐπολέμησε, δὲν ἐλησμόνησε κατὰ τὰς τῆς τύχης περιπετείας καὶ δοκιμασίας τὸ ρέον ἐν ταῖς φλεψὶν αὐτοῦ αἷμα καὶ ἐμφρόνως περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς προνοηθεὶς πρὸ τοῦ Κρουσίου ἐξετασθεὶς ἐπιμελῶς τὰ τῆς θρησκείας ἐβαπτίσθη τῇ 20 Αὐγούστου μετὰ τὸν ἐσπερινὸν ἐν τῷ ναῷ τῆς Τυβίγγης ἀσφοντικῶς ὑπὸ πλήθους πεπληρωμένον, ὑπὸ διακόνου ἐλληνιστὶ (graecis verbis) καὶ ὠνομάσθη Κοσμᾶς². Ἐν ταῖς τοῦ Κρουσίου σελίσιν περαιτέρω δὲν εἴχεν ἵνα νεωτέραν τινὰ εἴδησιν περὶ αὐτῶν ἀνέυρω. Ὁ Παπαδάτος Κοσμᾶς εἶχε δραπετεύσει οὐαὶ δ' αὐτῷ συλλαμβανόμενῳ fugitivis multiplex roena, φέρεται παρὰ Lonicerο (ἐνθ' ἀνωτέρω ὑποσημ. 2^a τῆς § ταύτης.)

Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία γλυκύτατα δέεται ὑπὲρ νοσοῦντων, καμνόντων, ἀιχμαλώτων. Πρῶτον παντὸς χριστιανοῦ ἔργον, διδάσκουσιν οἱ ἅγιοι πατέρες

¹ Ὅρα καὶ Annales Suevici, τ. Β' σ. 802. Ἡ εὐσεβῆς σειρά τῶν νεομαρτύρων, τῶν διὰ τὴν ἁγίαν πίστιν ὑποστάντων μαρτυρικῶν θάνατον πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως εἶναι οὐχὶ μικρά.

² Ἐκ προτέρων προσητομασμένος διὰ τὴν ἱεράν κολυμβήθραν ὡν τὴν κατηχητικὴν διδασκαλίαν δὲν διέλιπε καθ' ἑαυτὸν ἀναδιδασκόμενος. Ἄλλως τε ὁ σύντροφος αὐτοῦ ὁ Κρήτης Δόνδης φαίνεται ὅτι ἐβοήθει αὐτῷ ἀφοῦ καὶ παιδείας τινὸς ἄμοιρος δὲν ἦτο. Τοῦτο κατέχω ἐκ σημειώματος αὐτοῦ τοῦ Κρουσίου γράφοντος ἐν σπανιωτάτῳ μοναδικῷ βιβλίῳ τοῦ Ἀπολλωνίου (Ἐνετίησι, 1564) ὑπ' ἀρ. καὶ γρ. Dkj εἰς 8ον Βιβλ. Τυβίγγης ὅτι οὗτος φιλανθρωπότατα πολλὰς λέξεις τοῦ κειμένου ἠρμήνευσε. Τὸ βιβλίον τοῦτο ὑπέδειξε τῷ μακαρίτῳ Legend, ὡς καὶ τινὰ ἄλλα ἄγνωστα, περιελήφθη δὲ ἐν τῷ συμπληρωματικῷ 4 τόμῳ τῆς Bibliogr. Hellénique IΕ'· IΣΤ' αὐτῶν σ. 107. Ὅρα καὶ σ. 440 τοῦ 3ου τόμου διὰ τὸ Ἄνθος Χαρίτων.

ὅπερ καλύπτει πλήθος ἁμαρτιῶν, εἶναι τὸ ψυγὴν ἐξαγαγεῖν ἀπὸ ἀσεβείας τε καὶ δουλείας, ὃ ἐστὶν ἐκ θανάτου ἐξαγαγεῖν... αἰχμαλώτων δ' ἀνάρρυσις προτιμότερα πάσης ἄλλης εὐποιίας» διὰ τοῦτο πᾶς χριστιανὸς τὴν ἐν ταῖς ψυχαῖς φθορὰν μέγιστον ἐθεώρει κακόν.

B

9. Ὅτε πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἀπεφάσισα ἵνα ἐπὶ τὸ αὐτὸ περισυλλέξω τὰ διάφορα καὶ «περὶ Ραλ(λ)ῶν, σημειώματά μου δὲν εἶχον ὑπ' ὄψιν τὴν ἱστορικὴν πραγματείαν τοῦ ἐλλογίμου καθηγητοῦ κ. «Α. Χ. Χατζῆ» «οἱ Ῥαούλ, Ῥάλ, Ῥάλαι» ἐκδεδομένην κατὰ τὸ 1909 καίτοι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τυπογράφον εἰς Kitrchhain εἶχον ἀποταθῆ ἐκ Μονάχου (1913). Ὁ εὐγενὴς τυπογράφος οὔτε ἐγνώριζε ποῦ τὸ ἀξιόλογον τοῦτο βιβλίον πωλεῖται, οὔτε ποῦ ὁ συγγραφεὺς διαμένει. Ἐὰν εἶχον τὰ ἐν αὐτῷ ὑπ' ὄψιν, θὰ ἠδυνάμην ἵνα κατ' αὐτὰ ρυθμίσω τὴν ἐργασίαν τῶν παρ' ἐμοὶ σημειωμάτων, ἅτινα καὶ ἐκ χειρογράφων κατεῖχον, καὶ μὴ κοπιᾶζω διὰ τινὰ μέρος ἐπ' ἀδήλοις. Προσετίθουν μόνον ὅτι ἐν ἀρχαίῳ περιοδικῷ, ὅπερ τίτλος Μύρια Ὅσα (1869) ἀπαντᾷ διατριβὴ περὶ τοῦ βαπτιστικοῦ ὀνόματος «Ράλης» τοῦ μακαρίτου Ι. Σκυλίτη.»

Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. Ἄλλ' ἠτύχησα ἐνταῦθα, ἐν τῷ ἐρημητηρίῳ μου διάγων καὶ μακρὰν καὶ αὐτῶν τῶν ἐμῶν βιβλίων τελῶν ἵν' ἀποκτήσω τὴν σπουδαίαν μελέτην τοῦ κ. Χατζῆ καὶ τοῦτο τῇ πρόφρονι μεσιτεία τοῦ ὀρητροῦ γεν. γεγραμματοῦς τῆς ἡμετέρας Ἐταιρείας κ. Φ. Κουκουλέ. Αὐτῷ λοιπὸν ὀφείλεται, τῇ γνώμῃ καὶ τοῦ λογίου συγγραφέως καὶ τῇ εἰδήσει αὐτοῦ, ἢ δημοσίευσις τῶν ὀλίγων σημειωμάτων, ἅτινα εὐρίσκει περὶ «Ραλ(λ)ῶν» ὁ ἀναγνώστης, μέλλει δὲ ἵνα κατατάξῃ ἄλλως ἢ καὶ συμπληρώσῃ αὐτὸς οὗτος ὁ κύριος τοῦ θέματος προαγωγός.

Ἴσως ἄσκοπον ἵνα ὑπομνήσω ὅτι ὁ οἶκος τῶν Ραλ(λ)ῶν ὁ κύριος ἦτο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ὁ τῶν Κομνηνῶν, ὅστις κατὰ Κρουσίον ἔζη ἐκ τῶν εισοδημάτων αὐτοῦ, ὁ τῶν Καντακουζηνῶν κτλ.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1928.

Συνοικισμός: Νέον Κουρι
Θεσσαλονίκης.

B. A. ΜΥΣΤΑΚΙΔΗΣ

Ἄρχων διδάσκαλος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίας

1) *Γωάννης Ραούλ, (1344 και 1345).*

10. μέγας Λογοθέτης· ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ὑπ' αὐτὸν ὑπογράφων.
Ἐν ἸΓ'. τ: τῶν Βυζαντινῶν Χρονικῶν, Πετροπόλει (1907).

2) *Μανουὴλ Κομνηνὸς Ραούλ Ἀσάνης*
Κωνσταντῖνος Κομνηνὸς Ραούλ ὁ Παλαιολόγος, } περὶ τὸ
ὁ πρωτοσεβαστὸς καὶ γαμβρὸς τῆς κτητορίσσης¹. } 1400

3) *Ἰσαάκιος Παλαιολόγος Οὐράλης (περὶ τὸ 1400).*

Ἐποπτεύω ἐσφαλμένως κατ' ἀπίχνησιν καὶ τῆς προφορᾶς (ο=ου,=υ) ἐγράφη ἀντὶ Ο ΡΑΛΗΣ.

Ἐπιγραφὴ ἐν Ἰμβρῳ².

Παρατηρῶ ἀνεξαρτήτως ὅτι καὶ ὁ κ. Χατζῆς τὴν αὐτὴν διόρθωσιν προὔτεινε (σ. 36).

4) *Ἀνδρέας Ράλης (1576).*

11. Ἀνδρέας Ράλης ἀπὸ τὴν Ἀνδριανόπολι, cuius filiam habet Ἀνδρόνικος, filius suspensi dudum in civitate Ponti Anchialo, Michaelis Cantacuzeni. E cuius Michaelis Bibliotheca anno 1578 Constantinopoli distrata, Chronicon graecobarbarum mihi 100 aspris (2½ Thaleris) Stephanus Gerlachius emerat. Ταῦτα μὲν εὐνόητα ἐκ τῶν Σουηβικῶν Χρονικῶν³ συμπληροῦνται καὶ ἐκ τῆς Τουρκογραφικίας, ἣτις κατὰ ἐνδεκαετιάν ὄλην πρότερον ἐτυπώθη (1584) ἢ τὰ Σουηβικά. Ὁ Ἀνδρόνικος ἐνυμφεύθη κατὰ Μάϊον τοῦ 1576 πολύφερρον κόρην εὐγενοῦς παλαιῶν ἑλληνικῶν τῶν Ράλιδων οἴκου (duxit nobilem quadam antiquae Graecae Raliorum stirpis) τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει⁴. Οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν μεγαλοπρεπέστατα ἐν Ἀγχιάλῳ εὐλογηθέντες, ἅτε

¹ O mont, Portraits de différents membres... des Compiègne. Ἐν R. des Etudes Grecques, 1904 σ. 361 - 373. Ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ, ἐξ οὗ καὶ τὰ περὶ Λασκάρων ἐν τῇ περὶ Λασκάρων πραγματεία μου ἐσημείωσα. Ἐκεῖ ἐκτενεστέρα ἐκ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Βεβαίας Ἐλπίδος τῶν Χριστιανῶν ἐν Κων)πόλει περιγραφῆ.

² Βαρθ. Κουτλούμουσιανοῦ, Ὑπόμνημα Ἰστ. περὶ τῆς νήσου Ἰμβροῦ. Κ/Π. 1845 σ. 44. Δυστυχῶς δὲν ἔχω παρ' ἐμοὶ τὴν περὶ Ἰμβροῦ μονογραφίαν τοῦ κ. Ε. Oberhummer πρὸς ἔλεγχον, ὡς καὶ ἐν τῇ περὶ Λασκάρων μελέτῃ μου ἐνταῦθα τὰ αὐτὰ ὑπεσημείωσα.

³ Σ. 797.

⁴ Σ. 67. Μέτιθι τὰ ἐν τῇ σημειώσει ταύτῃ.

αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου κωλυθέντος, ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ (τοῦ Ἀργυροπούλου) σιανοῦ φίλου τοῦ οἴκου Καντακουζηνῶν, ὡς λέγεται ἐν τε τῷ Tagebuch τοῦ Gerlach¹ καὶ τῇ Turcograecia². Ὁ πατὴρ Μιχαὴλ Καντακουζηνός, ὁ μέγας οὗτος πραγματευτής, ὡς ἐν τῇ Turcograecia ὀνομάζεται³, ζάπλουτος καὶ πανίσχυρος, εἰς πάντα ἀναμειγνύμενος εἰς τε τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ τὰ πατριαρχικά, conspicuus vir Ecclesiae dominans non facile Episcopo aut Metropolitae creato, nisi ei pecuniam dedisset, ὡς φέρεται παρὰ Κρουσιῶ⁴ ἔσχε τρεῖς υἱοὺς τὸν Ἀνδρόνικον, τὸν Δημήτριον καὶ τὸν Ἰωάννην. Ἐπὶ τῇ πολυμηχανίᾳ αὐτοῦ ἐκλήθη Σεῦτάνογλους, καὶ οἱ Καντακουζηνοὶ Σεῦτάνογλούδες, ἐν ᾧ ὁ συμπέθερος αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς νύμφης, ἦτο ἀπράγμων (οὔτω), πλούσιος ὅμως καὶ αὐτός, διὸ ἐδωρήσατο τῇ κόρῃ δῶρα καὶ κειμήλια πολλὰ καὶ πολλὴν ἔδωκε προῖκα (20000 δουκάτα)⁵.

Ὅτι μεγάλως ἴσχυε καὶ ἐπεβάλλετο διαφαίνεται καὶ ἐκ τούτου ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη ἐπεδόθη ἐν ἀντίτυπον ἐκ τῶν ἀποσταλέντων ἐκ Τυβίγγης ἐξ τῆς Αὐγουσταίας Ὁμολογίας.

Ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐν Ἀγχιάλῳ, — ἔτερον εἶχεν ἐν Πέραν (Γαλατᾶ) — τῇ 3 Μαρτίου strangulatus periit⁶.

Ἐκ σ. 372 - 73 τοῦ III τ. τοῦ Ἡμερολογίου (Diarium) τοῦ Κρουσιῶ μεταξὺ ἄλλων σημειωμάτων ἀποσπῶ πρὸς συμπλήρωσιν καὶ τὰ ἐξῆς:

« Ἀνδρέας Ράλης ἀπὸ τὴν Ἀνδριανούπολιν τούτου τὴν θυγατέρα » ἔλαβεν εἰς γάμον ὁ υἱὸς τοῦ κρεμασθέντος Μιχαήλου τοῦ Καντακουζηνῶ » κς Ἀνδρόνικος ἀπὸ τὴν Ἀχιλὸ⁷ ἔχων δύο παλάτια ἐν Κωνσταντινουπόλει ».

Ἐκ δὲ τοῦ χειρογράφου Mb 37 ἐγράψω ἐπίσης (σ. 145, 148) τόδε μόνον τὸ σχετικὸν πρὸς τὸ θέμα σημείωμα.

¹ Step. Gerlach. Türk. Tagebuch, ἐν Φραγκφούρτῃ 1674, δίστιλον, μέγα σχῆμα, ἐν σ. 200.

² Turcogr. 67.

³ Αὐτόθι.

⁴ Αὐτόθι σ. 211, 226.

⁵ Τὰ δουκάτα ἦσαν τὰ μόνα χρυσᾶ νομίσματα ἐν χρήσει ἐν Τουρκίᾳ. Ait Gerlachius nullum aliud in Turcia aureum esse, quam Ducatos. Τάλλα ἦσαν ἢ ἐθεωροῦντο λιποβαρῆ.

⁶ Turcogr. σ. 211, ἐν δὲ σελ. 274 «aute portam domus suae suspensus». Ὅρα Legrand, Recueil des poèmes historiques en grec vulgaire. Paris 1877 σ. 1-16. Mort de Michel Cantacuzène.

⁷ Ἀχιλὸ εἶναι ἢ Ἀγχιάλος τῆς Θράκης ἢ ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἢ παρὰ Τούρκους πρὸς διάκρισιν Ἀχιλὸ Μπουργάζ (ἢ πρὸς τῷ Πύργῳ) τῆς Βουλγαρίας. Περὶ τοῦ Ἀγχιάλου - Ἀχελὸς βλ. ὅσα ἔγραψεν ὁ κ. Φ. Κουκουλῆς ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. 27 σελ. 161.

Τῇ 18 Φεβρ. τοῦ 1585 ἐπισκέψατο τὸν Κρούσιον ὁ Ἄνδρέας Ἀργυρὸς ἐκ Σαντορίνης καὶ ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης ἱερεὺς Θεολοίτης Ἰωάννης¹. Ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ἀνδρέου ὁ Κρούσιος μεταξὺ ἄλλων ἐνέγραψε τὰ ἑξῆς:

«Constantinopoli hodie vivit Ἀνδρόνικος Καντακουζηνὸς ἄρχων, ὁ τοῦ κρεμασθέντος Μιχαήλου υἱὸς ἀνὴρ ἀγαθός, πλούσιος ἀξιοματικός, ὃ ἐδωρήσατο ὁ Τοῦρκος τὰ τοῦ πατρὸς. [ὅσα εἶχον κατασχεθῆ κλ.]» ἦτοι ἀνέλαβε τὰ κατασχεθέντα ὑπὸ τῶν Τούρκων.

5) Παῦλος (τοῦ) Ράλλη (1584).

12. Ἐν γράμματι ἀσφαλιστικῶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σιλβέστρου κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐν Λέσβῳ διαμονὴν (1584) κυροῦντι τὰ δίκαια τῶν ἐν τῇ Μυρσινιωτίσῃ μονῇ μοναζουσῶν ἀναγράφονται μεταξὺ ἐνίων ἀρχαίων οἰκογενειῶν, ἐξ ὧν ἐπίτροποι ἐξελέγοντο διαχειρισταί... καὶ Παῦλος τοῦ Ράλλη.

6) Ἰωάννης Ράλλης. (1584).

Ἰερεμίας ὁ Β΄, ὁ Τρανός, πατριάρχης, διορίζει ἑξαρχον ἐν Μηθύμνῃ, ἵνα εἰσπράξῃ τὰ τε χαράτσια καὶ τὰ πατριαρχικά δικαιώματα, ἅτινα ὄφειλεν ὁ ὑπὸ ἀργίαν τεθεὶς μητροπολίτης Μηθύμνης Ἰππόλυτος, Ἰωάννην τὸν Ράλλη².

7) Διονύσιος Ράλης (1590).

Μεταξὺ εἰδήσεων καὶ σημειώσεων, τὰς ὁποίας ὁ Κρούσιος ἠρύσατο ἀπὸ στόματος τοῦ Κορινθίου Καλωνᾶ, ἐφημερίου ἐν τοῖς πατριαρχείοις³ καὶ ἔχει κατεσπαρμένους ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. καὶ γρ. Mb 37 κώδικι, (σ. 97 κ. ἐ. 102) φέρονται καὶ τάδε.

¹ Περί τοῦ Θεολοίτου τούτου ἄλλοτε, θεοῦ διδόντος.

² Καρυδώνη, τὰ ἐν Καλλονῇ τῆς Λέσβου ἱερά σταυροπηγιάκα πατριαρχικά μοναστήρια τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου ἀρχιεπισκόπου Μηθύμνης, Κ/πολις 1900 σ. 185.

Ἰωάννης ὁ Ράλλης βεβαίως διάφορος τοῦ παρὰ κ. Χατζῆ, «Ραοὺλ - Ράλλαι» σ. 69 ὁμωνύμου ἀκμάσαντος κατὰ τὸ 1527.

³ Ἐν σ. 781 τῶν Annales Suevici II τοῦ Κρούσιου ἀναγινώσκω: Eodem anno (δηλὰ δὴ τῷ 1582) Junio 27. Gabriel Καλωνᾶς, patria Corinthius, sacerdos circa Philippus Macedoniae, sex dies mecum erat, in vulgari lingua me instituens. Commendatitias habebat à Patriarcha Hieremia et literas... ad me. Ὁ Γαβριήλ Καλωνᾶς ὁ ἐπὶ ἕξι ἡμέρας παρὰ τῷ Κρούσιῳ ἐν Τυβίγγῃ παραμείνας πολλὰ ἐδίδαξεν αὐτὸν τῆς δημώδους γλώσσης καὶ πολλὰς εἰδήσεις περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἔδοκεν αὐτῷ πραγμάτων καὶ ὅπερ σπουδαιότατον καὶ αὐτόγραφον σύντομον αὐτοβιογράφου αὐτοῦ, (ἐν τῷ κώδικι ἀπὸ σελ. 97 κ. ἐ.), ἐφ' ἧς ὁ Κρούσιος γράφει haec de se 27 Junii κατέλιπε, πρώτην ἐν τῷ κώδικι τεταγμένην.

Ἡ τοῦ Ἰερεμίου συστατικὴ χρονολογεῖται μηνὶ Αὐγούστῳ, Ἰνδικτ. 7ης ann. 1570.

«Ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρχιδιάκων Διονύσιος ἔχει κε' ἔτη ἢ καὶ πλείονα ἀπὸ πατρὸς μὲν Ράλλης, ἀπὸ δὲ μητρὸς Καντακουζηνός».

Ἄφ' ἑτέρου οὐ λησμονητέον ὅτι Διονύσιος Ράλλης ἤκμαζε κατὰ τὸ 1590 ὅτι συνυπέγραψε τὰ περὶ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ πατριαρχείου Ρωσίας γράμματα. Αὐτὸς ἐπέμφθη καὶ εἰς Ρωσίαν ἐν συνοδείᾳ τοῦ Γρεβενῶν Καλλιστράτου κομίζων τὴν πρᾶξιν τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ρωσικοῦ πατριαρχείου, ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν Ἰερεμίου (ΚΠ) Ἰωακείμ (Ἀντιοχείας) καὶ Σωφρονίου (Ἱεροσολύμων), 42 μητροπολιτῶν, 19 ἀρχιεπισκόπων κλ. κλ. καὶ τάττουσαν τὸν τῆς Μόσχας πατριάρχη πέμπτον τὴν σειρὰν¹ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης περὶ τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου, τοῦ ἕξ εὐγενῶν οἴκων, ὁ πλείω ζητῶν καὶ ἐν εὐμορφον ἀνάγνωσμα ἵνα συμπληρώσῃ ποθῶν, ἄς ἀναγνώσῃ τὰς σελίδας 290 - 293 τοῦ IB' τόμου (1903) τῶν Documente provitoare la Istoria Românilor (1594 - 1602) εἰς 4^{ον}, ἐν 13 Μαρτίου 1597, 19 Μαρτίου κλπ. ἐκ Νικοπόλεως ἔγγραφα Διονυσίου Ράλη μητροπολίτου Τιρνόβου πρὸς τὸν Μιχαήλ Βοεβόδαν Regni Transalpinensis².

8) Πέτρος Ράλις (1540).

13. Βόγδανος, ὁ ἐν τῇ αὐθεντίᾳ τῆς Μολδαβίας διαδεξάμενος τὸν ἐπὶ 48 ἔτη ἡγεμονεύσαντα πατέρα αὐτοῦ κατὰ πατρικὴν συμβουλὴν ἵνα μὴ ὑποφέρῃ ἢ ἡγεμονία ἐκ τῆς μεγάλης ὀρμῆς τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων, ἅτινα μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Οὐγγαρίας, ὡς γνωστόν, νικηφόρα προήλαυον, ἐγένετο ὑπόφορος τῷ μεγάλῳ καὶ τροπαιούχῳ Σουλτάνῳ Σουλεϊμάν (1529) ἐπὶ ρηταῖς συμφωνίαις. Ἄλλ' ὁ Σουλεϊμάν παρασπονδήσας ἐζήτησεν αὔξησην τοῦ συμφωνηθέντος δασμοῦ, ἣν ὁ Πέτρος ὁ Ράλις δὲν ἠδυνήθη ἵνα ἱκανοποιήσῃ. Κατέλιπε λοιπὸν τὴν ἡγεμονίαν καὶ μετέβη εἰς τὴν Οὐγγαρίαν (1537) ὅπου καὶ ἰδιωτεύων ἀπεβίωσε³.

¹ Regel, Analecta Byzantino-russica 1891 σ. 101. Πρόχειρα παρὰ Γεδεών ἐν σ. 532 τῶν Π. Πινάκων, ἀλλὰ καὶ Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Ἐκκλησ. καὶ Πολιτικῶν τῶν εἰς δώδεκα. Τὸ δωδέκατον καὶ τελευταῖον σ. 161 περὶ τῆς εἰς Ρωσίαν μεταβάσεως κλ. Ἰερεμίου τοῦ Β', αὐτόθι, τ. ΙΓ'. Bucuresti, 1909, ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως ἐκδοθέντα.

² Ἐν τῷ Καταλόγῳ γράφεται «Ralli» (διπλῶ λ). Ὅρα προηγουμένης σημειώσεως παραπομπὴν εἰς τόμον ΙΓ'. τῶν Ρουμανικῶν.

³ Αὐτόθι. Ρουμανικῶν τ. ΙΓ', Bucuresti, 1909 σ. 162 καὶ 337 ἐνθα Ἀνωνύμου Σειρά τῆς Διαδοχῆς τῶν... αὐθεντῶν Βλαχομολδαβίας... Σουλεϊμάν εἶναι ὁ Νομοθέτης (Κανουνι) κατὰ τοὺς Τούρκους, Μέγας δὲ κατὰ τοὺς Εὐρωπαίους (1520 - 1566) καὶ Μεγαλοπρεπής.

Ἐν Καταλόγῳ τῶν ἡγεμονουσάντων ἐν Μολδαβία μέχρι τοῦ 'αἴφρα' (1781) ἔτους ἀπαντῶσι:

— Πέτρος βόδας Ράλης τοῦ Στεφάνου, τῷ 1527.

— Πέτρος βόδας ὁ Ράλης 1540.

— Στέφανος βόδας τοῦ Πέτρου Ράλης, 1554.

9) **Νικόλαος Ράλης.** (Ἰουνίῳ 1588).

14. Die 4 juni [1588] ad me venit Graecus Nicolaus Ralis [i]ter]is graecis mihi à Philippo Mauricio e Praga commendatus, ibi post libertatem à Turcis adeptam, habitante. Commendationem etiam à Patriarchà Hieremia habebat etsi enim is in exilio erat, tamen Patriarchae nomen ei non deciderat. Erat Rhalis patria insula prope Rhodum, Chalce dicta, in quam cum 14 Italici homines effugissent ex Rhodo ipse eos abscondiderat, effeceratque ut barca in Cretam evaderent. Latuit hoc aliquamdiu, sed postea Turcis innotuit. Unde in carcerem menses 9 conjectus lúτρον quaeere cogebatur. Dicebat Graecos Episcopos et Sacerdotes nolle ut Biblia legantur à populo. Itaque populum nihil audire, nihil scire de Evangelio¹.

Ἐν συνεχείᾳ τῆς 46 σελίδος τοῦ Ἡμερολογίου (IV τ.) ἀμέσως μετὰ τὴν ἄνωθι περὶ τοῦ Ράλη τούτου περικοπήν φέρεται ἐκτενὲς συστατικὸν τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Β΄. μηνολογίαν μόνον φέρον, ἐν σφραγίστον ὄμως.

Τὸ συστατικὸν ἔχει ὡδε:

Ἱερεμίας ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος ΚΠόλεως, Νέας Ρώμης
καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Οἱ ἀπανταχοῦ εὐρισκόμενοι εὐσεβέστατοι καὶ ὀρθοδοξότατοι, γαληνότατοι, χριστιανικώτατοι καὶ θεοφιλέστατοι, ἐκλαμπρότατοι καὶ ὑψηλότατοι αὐθέντες καὶ βασιλεῖς, πανιερώτατοι μητροπολίται καὶ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ποθεινότατοι καὶ ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν μειριότητος χάριν, εἰρήνην, ἔλεον, εὐχὴν καὶ εὐλογίαν καὶ

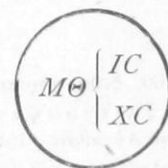
¹ Εἰλημμένον καὶ ἐκ τῆς πολυτίμου βίβλου τοῦ Κρούσιου Ann. Suevicæ, II, σ. 809. Τὸ πρῶτον μέρος ἐκ τοῦ Ἡμερολογίου τ. IV σ. 46, ἀνεκδοτόν. Ἐν τοῖς Σουηβικοῖς Χρονικοῖς γράφεται Rhalis, ἐν δὲ τῷ χειρογράφῳ Ἡμερολογίῳ, Ralis.

² Ὁ μακαρίτης Ζερλέντης κάλλιστα ἔπραξε ἐν τῇ Ἱστορικῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν ἀπὸ «Ἀλώσεως Χρόνων» τὰ Σημειώματα τὰ εἰς τοὺς Ἑλληνας ἀφορῶντα ἐκ τῶν Σουηβικῶν Χρονικῶν ἐκδοῦς 1922 Ἀθήναις προλαβὼν τὸ ἐμὸν σχέδιον, καθ' ὃ καὶ μετ' ἀνεκδότων συμπληρώσεων τὸ Σχεδιάσμα τοῦτο θὰ ἐξεδίδετο, ἐάν εὐηρεστεῖτο φίλτατός μου ὢν, ἵνα ἀνακοινώσῃται τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ.

συγχώρησιν ἐπεύχεται ἢ μειριότης ἡμῶν. Δηλοποιεῖ πρὸς τὴν εὐσέθειαν Ἐμῶν περὶ τοῦ παρόντος Νικολάου Ράλην (οὕτω) τοῦ ἀπὸ Χάλκης νήσου, ὅπως ποιῶν θεάρεστον ἔργον, ἐλευθερώων χριστιανούς ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηῶν χειρὸς καὶ ἀποστέλλων αὐτοὺς πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν καὶ ἐν τῇ πρᾶσυντέρα Ρώμῃ καὶ ἐν ἀλλοδαπῇ γῇ τῶν χριστιανῶν, ἀκουστόν ἐγένετο εἰς τὰ ὄτα τῶν ἀσεβῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ λαβόντες αὐτόν, ὡς ἄγριοι κύνες, σύροντες εἰς δημόσια καὶ κοιτήρια καὶ ἐν εἰρκτῇ ἀπέροσαν οὐκ ὀλίγον καιρὸν¹ καὶ λαβόντες πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, οἶκον τε καὶ κτημάτων (οὕτω) καὶ πάντα ὅσα ὑπάρχει αὐτῷ, μόλις τοῦ ζῆν ἠλύτρωτο καὶ εἰς μέγιστον χρέος ἐνέπεσε χιλιάδας ἄσπρα τὸν ἀριθμὸν ἐξήκοντα². Τινὲς δὲ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ἐγγυηταὶ γεγονάσι, ἐξέβαλον αὐτόν ἐκ τῆς δεινοτάτης φρουρᾶς καὶ τὸν ἀυτάδελφον αὐτοῦ καὶ δύο τέκνα ἐνέχυρον καταλιπὼν εἰς χεῖρας τῶν ἀσεβῶν, αὐτὸς δὲ καταφεύγει μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γυναῖκος καὶ τέκνων³ πρὸς τοὺς ἐλεήμονας καὶ εὐσεβεῖς χριστιανούς ζητῶν χεῖρα βοηθείας ἐλευθερώσαι τὸν ἀυτάδελφον αὐτοῦ⁴ καὶ τέκνα⁵ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀθέων Ἀγαρηῶν, ἵνα μὴ καὶ τῆς εὐσεβείας αὐτῶν κινδυνεύσουν, ὅτι οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι ὁ ἐπιτωχὸς (οὕτω).

Τούτου χάριν τρέχει πρὸς Ἐμᾶς τοὺς χριστομιμήτους καὶ ἐλεήμονας χριστιανούς καὶ δέξασθε αὐτόν ἀσπασίως καὶ ἰλαρῶ τῷ προσώπῳ καὶ ἐπίδοτε αὐτῷ ἐλεημοσύνην τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ ἀυτάδελφου αὐτοῦ καὶ τέκνων, ἐξ ὧν ἐδωρήσατο ὑμῖν ὁ πλουσιοπάροχος θεός, αὐτὸς δὲ τῆς δεινῆς αἰχμαλωσίας ἐλευθερωθεῖν, ὑμεῖς δὲ λάβοιτε τὸν μισθὸν ἐκ Θεοῦ καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ.

Ὁ Κρούσιος, ὅστις κατὰ τὸ σῆνηδες αὐτῷ τὰ συστατήρια γράμματα, ἰδίως τὰ πατριαρχικά, εὐχαρίστως ἀντέγραψε καὶ δι' ἀντιγραφῆς διέσωσεν εἰς ἡμᾶς, φροντίζει ἐπίσης ἵνα καὶ διὰ τινων σημειώσεων ἐν τε τῷ κειμένῳ καὶ ἐν τοῖς περιθεωροῖς ἐπεξηγῇ χρήζοντα ἐξηγήσεων μέρη καὶ πλουτίζῃ. Οὕτω

¹ Ἄνωθι σημειοῦται: menses 9 [δῆλα δὲ ἐπὶ ἐννεα μηνῶν].

² Ὁ Κρούσιος ἐν τῷ περιθωρίῳ: 500 Ducat vel χρυσία.

³ Ὁ Κρούσιος ἐν τῷ περιθωρίῳ: Ait se uxorem καὶ ἐν τέκνον ob morbum Augustae [δῆλα δὲ τῇ σημερινῇ Augsburg τῆς Βαυαρίας] reliquisse. Alterum τέκνον obiisse.

⁴ Ὁ Κρούσιος ὀνομάζει αὐτὸν ἄνωθι: B̄n̄dictum (ἦτοι ὀνομάζετο Βενέδικτος).

⁵ Ὁ Κρούσιος ἐπίσης γράφει ἄνωθι: Leonem et Georg (= ἦτοι Λέοντα καὶ Γεώργιον).

τῷδε τῷ γράμματι ἐξηγεῖται: Italicī homines 14 effugerant è Rhodo. Hi in litus Chalces ejecti, ab ipso interdiu in littore abconditi sunt et media nocte domum deducti per 1 mensem nutriti Postea eis barcam dedit, qua in Cretam ins: effugerunt. Res aliquantu latuit. Postea, Turcis cognita ab eis Rhodum trajectus est et in carcerem coniectus. Καὶ περαιτέρω ὁ Κρούσιος ἀπὸ στόματος τοῦ πρόσφυγος σημειοῦται πάλιν: Hanc Χάλκην ait unam τοῦ Δωδεκανήσου apud Rhodum esse. Meminit τῆς Χάλκης καὶ Ρόδου, Thucydides 8 I. 207¹.

Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἀναπιύσσεται καὶ δικαιολογεῖται τὸ ἐν τῷ πατριαρχικῷ συστατηρίῳ περιεχόμενον, ὅτι ὁ ἐπιδότης ἦτο ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ρόδον νησιδος Χάλκης, ὅτι ἐκρυψε καὶ διέσωσε δέκα καὶ τέσσαρας Ἰταλοὺς φυγαδεύσας αὐτοὺς εἰς Κρήτην — ἥτις διετέλει ἔτι, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τοὺς Βενετοὺς — καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ πράγματος γνωσθέντος, οἱ Τοῦρκοι ἐφυλάκισαν αὐτὸν καὶ μετὰ ἐννέα μῆνας μόλις ἀπεφυλάκισαν ἐπὶ ἀδροῖς λύτροις.

Ἄλλ' ἢ ἐν τῷ ἄνω μέρει τοῦ περιθωρίου παρασελίδιος σημείωσις εἶναι ἡ σπουδαιότερα ὅτι «ἀπουσιάζοντος Ἱερεμίου—[ἐξορίστου] εἰς Ρόδον (Rhodi) τὸν τίτλον ὅμως τοῦ πατριάρχου διακατέχοντος» τὸ συστατικὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἦτο ὑπὸ τινος νοταρίου γεγραμμένον².

Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ ἐντύπωσιν ἰδίαν ἐνεποίησεν ἐμοὶ ἀναγινώσκοντι ἄλλοτε τὰ Σουηβικὰ Χρονικὰ εἶναι ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς § ταύτης λατινιστὶ ὡς ἀπὸ στόματος τοῦ Ράλη τούτου λεχθὲν ἀναγράφεται, ὅ ἔστι μεθερμηνευόμενον «οἱ Ἕλληνες ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς δὲν ἠδύνουν τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀναγνώσιν τῶν Ἱερῶν Βιβλίων, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ λαὸς οὐδὲν ἤκουεν, οὐδὲν ἐγνώριζε περὶ τοῦ Εὐαγγελίου³.

¹ Θουκυδ. Η', 41, 44, 45 καὶ 60, ἔνθα φέρεται «καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷ δεῖν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν».

² Ἐκ σημειώσεως τοῦ Κρούσιου τοῦ Αὐγούστου 1586 δημοσιευθείσης δὲ ἐν καιρῷ ὑπὸ τοῦ ἱστοριογράφου τῶν Ἀθηναίων φιλάτου κ. Καμπούρογλου (ἐν Μνημείων τ. Β') μανθάνομεν ὅτι ὁ εἰς Τυβίγγην προσελθὼν Emmanuel Musikius Atheniensis (Μουζίκιος ἀλλαχοῦ ὁ Κρούσιος) παρέστη καὶ εἰς διδασκαλίαν τοῦ Κρούσιου ἀναγινώσκοντος ἑλληνιστὶ τὰ ἐν τῷ Ζ' βιβλίῳ περὶ ναυμαχίας Ἀθηναίων καὶ Συρακοσίων.

³ Ὁ Κρούσιος ἄλλην ἡμέραν ἐξήτει «καὶ γραφικὴν εἰκόνα τῶν ἱερῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἐπίδειξιν διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Θουκυδίδου, ὡς «ἔλεγε».

² Ait, licet patriarcha Hieremias non jam sit. inscribi eum ab amantibus ejus Patriarchan a notario haec esse scripta, Rhodi. παρασελίδιος σημείωσις τοῦ Κρούσιου. Τὸ ὄνομα τοῦ νοταρίου δὲν ἀναφέρεται. Ἐν ΚΠόλει, ὡς γνωστόν, ἦτο πρωτονοτάριος ὁ Ζυγομαλάς Θεοδόσιος. Ἴσως ὑπὸ τινος νοταρίου ἀπλοῦ, διότι καὶ ὀνόματα νοταρίων ἀπαντῶσιν ὑπερμεσοῦσης τῆς ἐκάνταετηρίδος ταύτης, καὶ ὁ Ζυγομαλάς διετέλεσε τοιοῦτος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Πρβλ. διὰ τὸν Θεοδόσιον, Turcogr. σ. 491.

³ κ. Α. Χατζῆ, Οἱ Ραοὺλ - Ράλοι, 1909 σ. 79. Ζερλέντη, Σημειώματα περὶ «Ἑλλήνων» 1922, σ. 28, ἐκ τῆς τοῦ Legrand Ἑλλ. Βιβλιογραφίας.

Ἐν σ. 48 κατωτέρω ὁ Κρούσιος σημειοῦται περὶ αὐτοῦ καὶ τὰ ἐξῆς: Venit [ὁ Ράλης δῆλα δὴ] cum famulo, latine et italice sciente, Lamberto Rauensteinero ex oppido S. Viti in Karinthia. Habuit multa latina testimonia: ut, urbis Praguae antiquae et novae, et Viennense ect, sumpta ex Graeco.

Μετὰ τὴν ἐπίδειξιν τῶν λατινιστῶν συστατικῶν — ἐγνώριζε τὴν λατινικὴν καὶ ἰταλικὴν ὁ συνοδεύων αὐτῷ θεράπων (ὑπηρέτης) Λαμβέρτος Ραβενσταϊνῆρος ἐκ Καρινθίας, — ὁ Κρούσιος ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φιλοξενουμένου σημειοῦται ἀμέσως: Ait, [λέγει ὁ Ράλης] uxorem suam esse 27 annorum Annan nomine, filiolum cum ea Hieronymum 3 annorum, 4 mensium, ἐν ἀδιαπτῶτῳ δὲ συνεχεῖα γράφει ipse (ὁ Ράλης δῆλα δὴ) parvus vir est cum barba nigra sed flavedine mixta et est 37 1/2 annorum. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ Ράλης ἦτο ἀνήρ μικρόσωμος, μελανοπύγων, ἀλλὰ καὶ ξανθὰς τρίχας ἐν τῷ γενεῖῳ τρέφων, ἐτῶν 37 1/2, ἢ δὲ σύζυγος αὐτοῦ Ἄννα 27.

Ἐδέξατο δὲ βοήθειαν τὴν ἐξῆς, ὡς ἐν συνεχεῖα ὁ Κρούσιος σημειοῦται: «Senatus academ. 1 fl: ei et Facultas Ph[ilosoph]ica 2 fl: ei dedit M. Euseb: Stetterus 2 bac: ἐγὼ δὲ 1 fl: (φλωρίνια)».

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι ὁ Κρούσιος συνεχίζει.

Die 5 ipse [ὁ Ράλης] mihi quaedam 2 chartis κοινῇ γλώττῃ περὶ νήσων, scripsit et colloquium ἀνθρώπου καὶ χάρου declamavit, in vocalibus quibusdam¹. Scripsi ei συστατικὰς ἐπιστολάς:

- 1) κοινὴν ad omnes pios.
- 2) εἰς Reuttlingen ad M. Tobiam Kints vatterum Ecclesiasten.
- 3) εἰς Ulmam ad Martinum Babbicum
- 4) εἰς Stuttgartiam ad M. L. Engelhartum.
- 5) εἰς Argentinam ad Rectorem acad: Melchiorem Junium.

Ὁ Κρούσιος συνεζήτησε, ὡς αὐτῷ σύνηθες, περὶ δογματικῶν, ἠφραίνετο δὲ ἐὰν ἐν τισι κεφαλαίοις μετὰ τῶν συζητητῶν αὐτοῦ εὐρίσκετο σύμφωνος. Τὰ «consentimus in his» ἢ «de... dissentiebamus» οὐχὶ σπανίως παρ' αὐτῷ ἐν τοιαύταις συζητήσεσι ἀναγράφονται, ὡς ἀλλαχοῦ ἔδειξα, ὁ δὲ περίεργος ἀναγνώστης ἂς ἀναγνώσῃ τοιαύτην τινὰ συζήτησιν κατωτέρω ἐν τῇ περὶ Σταυρινοῦ Ράλη § 17.

¹ Τὴν σημείωσιν ταύτην ἐν καιρῷ ἀπέστειλα εἰς Παρισίους τῷ μακαρίτῳ E. Legrand συμπληροῦντι τοὺς δύο πρώτους τόμους τῆς Biblioth. Hellénique du XV - XVI siècles.

Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, πρὸς οὓς ἔγραψεν ὁ Κρούσιος συστατικὰ γράμματα πρὸ μηνῶν συνεπλήρωσα εὐμενεῖ μερίμνῃ τοῦ φιλάτου καθηγητοῦ τοῦ Π. τῆς συμπαθοῦς Τυβίγγης κ. Γουλιέλμου Schmid. Αἱ πόλεις εἶναι αἱ καὶ σήμερον ἀκμάζουσαι ἢ πρὸς Τυβίγγην, ἢ Οὐλλμῆ ἐπὶ τοῦ Δανουβίου, ἢ Στοουτγάρδη (πρωτ.) καὶ ἢ Ἀργεντινῆ, τὸ νῦν Στρασβούργον, ὅπερ Ἀργεντοράτον λέγεται.

Ἐν τέλει προστεθείσθω καὶ ἡ σημείωσις ἥδε: 34^η καὶ 35^η τὴν σειρὰν ἐν τῷ χειρογράφῳ Mb 37 (ὅπερ *Varia Graeca* ἐπιγράφεται, ἐγὼ δὲ διὰ τὴν ποικιλίαν τοῦ περιεχομένου Φύρδην Μίγδην ὠνόμασα) ἀπὸ τῆς μεταξὺ τῶν ληφθέντων ὑπὸ τοῦ Κρουσίου βιβλίων, ἐπιστολῶν κλ.π. «*Er[isto]la vulgaris e Praga a Pilip: Mauricio 15 April. 88 Praga scripta et mihi 4 Juni à Nicolao Rale ex insula Chalce p[ro]rpe Rhodum orto allata. Hic Rales Graeca τοῦ Σύρου Ἐφραίμ, de Josepho Jacobi F. nobis donavit Ἰστορίαν.*

— *Epistola ab eoden hoc Nicol. Rale, Ulmae 8 Juni scripta, et mihi 18 Juli 88 Tybingae reddita*¹.

10) Ὁ ἄρχων *Ράλης* καὶ ὁ κύριος *Μιχαὴλ Ράλης* (1546-1547).

15. Ἐν ἐγγράφῳ τόμῳ τοῦ πατριάρχου ΚΠόλεως κατὰ λατινισάντων καὶ ἀσεβησάντων κληρικῶν... (*Literae synodicae Latinisantes Graecos excommunicantes Constantinopoli confectae*) ἐκδοθέντι κατὰ Νοέμβριον τοῦ ξυς' ἔτους ἰνδ. Ϛ' (=1547) καὶ ὑπογραφέντι πλὴν τῶν κληρικῶν καὶ ὑπὸ τῶν τιμιωτάτων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὑπογράφουσι οἱ: ἄρχων *Ράλης*, ὁ ἄρχων ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ κύριος *Μιχαὴλ Ράλης*.

Τίς ἡ συγγένεια αὐτῶν καὶ τί τὸ ὄφρϊκιον, δὲν ἐξετάζω. Τὸ ἔγγραφο ἐυρῶν ἐν τῷ πολλακίς ἐνταῦθα μνημονευομένῳ κώδικι Mb 37 τῆς Τυβίγγης ἐπεμψα εἰς τὸν μακαρίτην Legrand. Οὗτος ἐδημοσίευσεν αὐτὸ ἐν *Notice Biographique sur Jean et Théodose Zygomalas*, Paris, 1889 σ. 86-90. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἀληθεῖα τεύχ. 23 καὶ 24 τοῦ 1890 μετ' ἄλλων σημειώσεων.

11) Οἶκος *Ραλῶν* (1591).
Μαρία Ράλια

16. Ἐν σ. 317 κ. ἐ τοῦ αὐτοῦ IV τόμου τοῦ Ἡμερολογίου (*Diarium*) ἔχομεν ἐκ τῆς παρὰ τῷ Κρουσίῳ ἐπισκέψεως (27 Ἰουλίου 1591) Θωμᾶ τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῆς παρ' αὐτῷ ἐν Τυβίγγῃ παραμονῆς σημείωμα ἐκτενὲς περὶ Παλαιολόγων. Τὸ σημείωμα τοῦτο, ἐὰν καλῶς ἐνθυμῶμαι, πρὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐκ Τυβίγγης χαιρῶν ἐπεμψα τῷ φιλότατῳ μοι ἀκαδημεικῷ κ. Δ. Γρ. Καμπούρογλου διὰ τὴν Ἰστορίαν τῶν Ἀθηναίων, ἣτις τότε ἔβλεπε τὸ φῶς. Ἐν τοῖς σημειωθεῖσι χάριν τοῦ Κρουσίου ἀπαντᾷ: «ὁ Μανουὴλ ἐδέξατο τὸ ὄνομα τὸν μουμετανῶν. Καὶ αὐτὸς ἔσχεν υἱὸν τοῦνομα Μουσλῆ τοῦρκος ὧν ἡ μήτηρ τοῦ μουσλῆ *Μαρία* τὸ ὄνομα ἐκ γένους τοῦ ράλεος τοῖς ἰκοίας [=οἰκίας, ἢ οἰκογενείας]».

¹ Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δὲν εἶρον, ἐγὼ τοὐλάχιστον.

Περαιέρω τὰ περὶ Παλαιολόγων βλέπε παρὰ Καμπούρογλου (*Μνημείων τ. Β' σ. 66-69*) καὶ ἐν μεταφράσει νῦν παρὰ Ζερλέντη (σ. 35-37, Ἀθήν. 1922) ἐκ τῶν Σουηβικῶν Χρονικῶν. (*Annales Suevici*), ἐξ οὗ καὶ τὴν ἀνωτέρω παραπομπὴν παραλαμβάνω, διότι δὲν ἔχω τὸ λαμπρὸν δι' ἐμὲ φιλίας ἀδιαταράκτου μνημεῖον, τὴν Ἰστορίαν τοῦ Καμπούρογλου παρ' ἐμοί, ἐν καιρῷ, φιλίας ἕνεκα, δωρηθεῖσάν μοι.

Ἐν τῇ μεταφράσει ὅμως τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης ὑπεισηλθε, πάντως κατὰ τυπογραφικὸν παρόραμα, λάθος σπουδαῖον οἰκτρῶς παραμορφοῦν τὸν νοῦν τῆς προσφερομένης εἰδήσεως.

Ἡ μετάφρασις λέγει «Ἡ μήτηρ τοῦ Θωμᾶ ἐκαλεῖτο *Μαρία Ράλια*», ἀλλὰ τὸ παρ' ἐμοί λατινικὸν κείμενον βεβαιοῖ τοῦναντίον «*Matri Thomae non fuit, Maria Ralia*»: ὅ ἐστι «ἡ *Μαρία Ράλια* δὲν ἦτο (ἦ) μήτηρ τοῦ Θωμᾶ (*Παλαιολόγου*)» (*Annal. Suevici σ. 839 τοῦ Β' τόμου*)¹.

12) *Σταυρηνὸς Ράλης* (1601).

17. Ἐν σελ. 512 τοῦ VIII τ. τοῦ Ἡμερολογίου (*Diarium*) Μαΐ 25, Die (Ϛ' humido² vesperi, horam fere 7. Graeci mercatores, cum interprete ad januam adventus, stipens orantis.

Σ. 513. *Ματθαῖος* ἔλεψεν Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ/Πόλεως, Νέας Ρώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης³.

Οἱ ἀπανταχοῦ εὐρισκόμενοι ἱερώτατοι ἀρχιερεῖς καὶ ὑπέριμοι, θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, ἐντιμότεροι κληρικοί, εὐσεβέστατοι ἐκκλησιασταί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, ὀσιώτατοι ἀρχιμανδριῖται καὶ μοναχοὶ χρησιμώτατοι καὶ ἐκλαμπρότατοι ἄρχοντες καὶ ἅπας ὁ τοῦ Κ[υρίου]ν χριστῶνυμος λαός, υἱοὶ κατὰ πνεῦμα ἀγαπητοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἰς (γράφει: εἴη) ἅσιν ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος. Δέξασθε καὶ τὸν παρόντα *Σταυρηνὸν Ράλην*, τὸν ἐκ Μυτιλήνης, εὐγενῆ ἄνδρα, ἀλόντα αἰχμάλωτον παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, μετὰ δύο αὐτοῦ παιδίων καὶ νηὸς ἰδίας σίτου πληθούσης, τὴν εὐθὺ τῆς Αὐσονίης ἐξ Ἑλλάδος περαιούμενον, καὶ πολλὰ δεινὰ ὑποστάντα ἐν τε τριήρει καὶ ἐν φυλακῇ διετίαν δεσμούμενο[ν]. Νῦν δὲ μόλις ἠδυνήθη καὶ ἐλευθερώθη, τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐάσας τὰ πάντα αὐτοῦ

¹ Περὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν Σουηβικῶν Χρονικῶν (*Annales Suevici*), Φραγκφούρτη, 1595-1596 τοῦ Κρουσίου κατ' ἀνάγκην ἐκτενὲς σημείωμα δημοσιεύσω ἐν προσεχεῖ εὐκαιρίᾳ. Ὅρα ἐνταῦθα σημ. § 14.

² = Δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος, ὑγρᾷ.

³ *Ματθαῖος* ὁ Β'. τὸ δεύτερον ἀναλαβὼν τὸν π. θρόνον μετὰ τὴν ἐκ ΚΠ. ἀποχώρησιν Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, τοῦ Ἐπιτηρητοῦ, μεσοῦντος τοῦ 1598. ἄρα ἡ δευτέρα πατριαρχία τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων *Ματθαίου τακτέα* κατὰ τὸ 1598 οὐχὶ δὲ κατὰ τὸ 1599, ὡς φέρεται παρὰ Γεδεὼν ἐν Π. Πίναξιν.

ἐνέχυρα, ἕως ἂν λύτρον τῶν πεντακοσίων χρυσίων αὐτοῖς τελεσθῆ. Μὴ οὖν ἔχων ὁ ταλαίπωρος, ποῦ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν ποιήσῃ ἀποδοῦναι τὸ αὐτοῦ χρέος, προστρέχει πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐλεήμονας Χριστιανούς, ἐλέους καὶ βοήθειας οὕνεκα. Παρακαλοῦμεν οὖν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἠδέως καὶ ἰλαρῶ τῷ προσώπῳ, δεχθῆναι αὐτόν, δοῦναι τι καὶ ἐλεημοσύνην τὴν πρέπουσαν ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν καὶ ἀγαθὴν προαίρεσιν, ἵνα διὰ τῆς ὑμετέρας ἐλεημοσύνης καὶ βοήθειας δυνηθῆ αὐτὸς συλλέξαι τὸ αὐτοῦ χρέος καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλάξαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ κινδυνεύοντας εἰς τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν, ut Deus vobis g[rat]iam referat ¹ μὴ νὶ ἰοῦ (οὕτω) ἰνδίκτ: 1α' ².

Σ. 515 αὐτόθι, Maii 26 Die bono ³ Horam 6 me couvenit Graecus ille (ὁ Σταυρινὸς Ράλης) ὁ ἐκ Μιτυλήνης δηλοῦν cum interprete adolescente Norimbergensi. Est carus, ein feiner Man[n]. Ait, er[iscopu]m Margunium Cyther[orum] esse φιλάργυρον et er[iscopu]m Γαβριήλ Φιλαδελφείας in insulam Pathmum esse p[ro]fectum. Ich habe im praedigt ⁴ α'. μόνῳ ἢ εἰς Χριστὸν πίστις σώζει οὐ τὰ ἔργα β'. μόνος ἐπικλητέος ὁ θεός, οὐχ οἱ ἅγιοι. Breviter coufirmavi-as-sensus late, abiit. Dedi ei germanice a me versum, τὸ πατριαρχικὸν συστατικόν. Qu[ies]erat stipen apud principes novi collegii. Ei 3 bac: dedi ⁵.

Εἶναι ὁ Ράλης οὗτος ὁ τὴν ἐσπέραν τῆς προτεραίας εἰς Τυβίγγην προσελθὼν μετ' ἄλλων ἐμπόρων (mercatores), συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ ἐρμηγῶς νεανίου ἐκ Νυρεμβέργης. Εἶναι ἀνὴρ προκαλῶν τὴν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν, εἶναι ἐξαιρετος ἀνὴρ, παρ' οὗ ὁ ταῦτα βεβαιῶν Κρούσιος ἔμαθεν ὅτι ὁ Κυθῆρων Μαργούνιος εἶναι φιλάργυρος καὶ ὁ Φιλαδελφείας Γαβριήλ εἰς Πάτμον μετέβη.

Ὁ Κρούσιος εὔρεν εὐκαιρίαν ἵνα κατηχήσῃ αὐτῶ περὶ τῶν θρησκευτικῶν δοξασιῶν τῶν διαμαρτυρομένων, καὶ διὰ βραχέων ὑποστηρίξῃ τὸ αἰεὶ προσφιλὲς αὐτῶ θέμα περὶ ἐπικλήσεως μόνον τοῦ θεοῦ, οὐχὶ τῶν ἁγίων κλ. Ὁ Ράλης συνήνεσε καὶ ἀπῆλθε λαβὼν σὺν τῇ μεταφράσει καὶ τὴν γερμανικὴν τοῦ πατριαρχικοῦ συστατικοῦ καὶ τρεῖς μόνον βατζίους.

Ἐν σ. 183-184 τοῦ χειρογρ: Mb 37 *Varia graeca* ἢ κατ' ἐμὲ Φύρδην μίγδην, περὶ οὗ καὶ ἀνωτέρω ἐν τῷ δευτέρῳ καταλόγῳ τῶν

¹ αὐτῶν. Ὁ Κρούσιος ἐν τῇ δεξιᾷ ᾗα σημειοῦται κατὰ τὸ σῆμα αὐτῶ: Σταυρινὸς Ράλης *Commendatio*. Τὸ χειρόγραφον Σταυρῖνός.

² Ὁ Κρούσιος σημειοῦται: *bos zn lesen id est anno Chri 1598* ἦτοι δυσανάγνωστον: δῆλα δὴ: Ὅρα ἐν τέλει τῆς § ταύτης διὰ τὴν χρονολογίαν.

³ = Τρίτῃ ἡμέρᾳ, καλῇ.

⁴ Κατὰ τὴν σημερινὴν ὀρθογραφίαν: = ihm gepredigt = ἐκήρυξα αὐτῶ.

⁵ *baccia*, γερμ. *Batzen* = 4 *Kreuzer* = 3 σημερινοὺς *Pfenich* ἦτοι 1 *bacc* = 12 Pf.

«Plures graeci, qui ad me M. Crusium-Tybinga venerunt quibus eleemosynam ab Universitate inpetravi» (δὲν προσθέτει μετριοφροσύνης ἔνεκα καὶ ἂ π' ἐμοῦ, ἀλλὰ μόνον τὸ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου.)

ἀναγινώσκω:

ANNO 1601. hic quaerebat λύτρα 500 ducat: senex, mercator Mytilinaeus Σταυρινὸς Ράλης Maii 25. Habebat: συστατικὸν a Patriarcha Constantinopoli Mathæo, datum indict: 11 id est a. Christ. 1598.. ¹

13) Γεώργιος Ραοὺλ Μελίκης (1611).

18. Ἀποκήρυξις υἱοῦ σπατάλου ὑπὸ πατρὸς ἀδριανοπολίτου Γεωργίου Ραοὺλ Μελίκης, καταμαρτυροῦντος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τάσιν ὀλεθρίαν πρὸς τὸ χαρτοπαίγνιον. Τὸ ἐπίσημον τοῦτο γράμμα συνετάχθη καὶ ἐπεκυρώθη ἐν ΚΠόλει τῇ 2 Φεβρουαρίου τοῦ 1611, λέγει ὁ κ. Γεδεὼν. (Γράμματα ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ Πόλεως 1689-1729 ἐν ΚΠ. 1913 σ. 13).

Ἀνῆκεν ὁ Γ. Ραοὺλ Μελίκης εἰς τὸν οἶκον τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει Ραλῶν, ἐπίσης πλουσίον; ἦτο συγγενὴς αὐτῶν;

Βλέπε τὴν § 11 περὶ Ἀνδρέου Ράλη, Ἀδριανοπολίτου. Πολλοὶ Ἀδριανουπολίται ἐμπορίαν ἀσκοῦντες ἐγένοντο πλούσιοι, στηρίζαντες καὶ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα. Βλέπε καὶ μικρὰν σημειώσιν μου περὶ τῶν ἐν Ἀδριανουπόλει «ὀκτὼ κεφάλαια ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῶν Σχολείων κατὰ τὸν ΙΗ' καὶ ΙΘ' αἰῶνα» ἐπὶ τῇ 40ετηρίδι τοῦ μακαρίτου Κόντου σ. 390 κ. ἑ.

Ράλης (1642-1643).

Μέγας διερχομένης τῆς Μ. Ἐκκλησίας Ράλης ἐν ἐγγράφῳ, ὅπερ κυροῖ Παρθένιος ὁ Γέρον, οἰκουμενικὸς πατριάρχης, (1639 — μεσοῦντος 1644), ἐδημοσίευσεν δὲ ἐν τῇ περὶ Λασκάρων πραγματείᾳ μου, διότι ἐν αὐτῷ ὑπογράφεται καὶ Λάσκαρης, μέγας Λογοθέτης, καὶ Λογοθέτης Νικόλαος καὶ Λογοθέτης τοῦ γενικοῦ Χρυσόσκουλος. (Ὅρα αὐτόθι).

14) Ράλλης . . . (1684).

19. Ἐκ πατριαρχικοῦ κώδ. ἀναγράφει ὁ κ. Γεδεὼν (Χρονικὰ Π. Οἴκου καὶ Ναοῦ 1884, ΚΠόλει σ. 194) τὸν Ράλλην ἐν τῇ σειρᾷ τῶν φερόντων τὸ ὀφρῖκιον τοῦ Δικαιοφύλακος κατὰ τὸ 1684 ἄνευ διασαφήσεώς τινος ².

¹ Ὅρα καὶ Schmid W. Verzeichnis d. griech. Handsch. Tübingen. σ. 76.

² Περὶ τὰ παρὰ κ. Χατζῆ σ. 73 (ἢ ἀρ. 125-128) ἔνθα υἱὸς τοῦ Ἰωάννου (Ράλη) Καροφύλλου (1648-1693) Ραλ(ά)ης Καροφύλλης μέγας χαρτοφύλαξ, δικαιοφύλαξ (1685) Συνδύασον.

Εἰς τὴν ἀναγραφὴν σημειώσας ἔχω πρὸ πολλῶν ἐτῶν τάδε: τῷ δικαιοφύλακι «Ράλλη ἐδωρήθησαν ἐφ' ὄρου ζωῆς ἐπὶ Παρθενίου (Δ') ἢ κάρπωσις τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας πατριαρχικῶν σταυροπηγίων τῷ 1674 ἰνδ. ζ'».

15) *Zoi Ralli.*

20. Ἐν σπανίῳ βιβλίῳ: Les fameux Voyages de Pietro Della Valle, 1664 I Partie 96-102 ὁ περιηγητής, οὗ τόσας εἰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ἔχομεν συγγραφεὶς γράφει μεταξὺ ἄλλων περὶ ἡθῶν ἐθίμων καὶ... περὶ γάμων καὶ βαπτίσεων τόδε: Je me suis rencontré à de ux solennités des Grecs de ce pays, mais des grecs catholiques de la communion latine. La première était un Baptesme, ou je fus compère avec une des plus nobles Dames de ces quartiers... qui s'appellait Zoi Rali, de cette ancienne famille de Rali, autrefois si fameuse à Constantinople... l'autre (παρευρέθη εἰς γάμους, περὶ ὧν ἐν τῷ παρόντι οὐχὶ ὁ λόγος).

16) *Ἰωάννης Ράλης (1750 κ. έ.).*

Ἐν Καταλόγῳ τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας (Manuscritele Grecesci, 1900, 4^ο K. Litzica ἐν Βουκουρεστίῳ) ὑπ' ἀρ. 62 φέρεται «ὁ τῆς ἀπάτης ἀπαλλαγὴς ἢ τὸ κριτικὸν Βαλτασὰρ Γρατιανοῦ μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Γαλλικῆς φωνῆς παρὰ Ἰωάννου Ράλη, πρῶτον μεγάλου στολνίκου τοῦ ἐκ Μιτυλήνης, τόμος πρῶτος ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαβίας φησὶ»¹.

17) *Ράλης (1820).*

Εἰς τὸν νόθηκα τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ναοῦ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, παραπλεύρως τῆς ἀπὸ τοῦ νόθηκος πρὸς τὸν Ναὸν κατερχομένης κυρίας εισόδου, ὑπάρχει ἐντετυχισμένη πλάξ ἀναγράφουσα, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ «Χαλκηδόνος Ζαχαρίου» τὰ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ναοῦ ἐν ἔτει 1820, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ «Ράλη»².

¹ Κατὰ τὸ 1786 ἀναφέρεται μέγας ποστέλνικος Δημήτριος Ράλης ἐν Κιπὸλει (Χατζη, Αὐτόθι σ. 76 ἢ ἀρ. 136^α).

² Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ φιλιτάτου κ. Σοφοκλέους Ἀβρ. Χουδαβερδόγλου - Θεοδότου ὅστις καὶ τὰ ἐξῆς μοί σημειοῖ: Τὸ «Weimarer historisch - genealoges Taschenbuch des gesamten adels jehudäischen Ursprungs (Hebraici et conversi et de genere Juda). 1913, II. Jahrgang, Kyffhäuserverlag, München» ἐν σελίδι 383 καὶ 384 ἀναγράφει, ὡς ἐξ Ἰουδαίων καταγομένους οἴκους, καί:

Α'. Ralli(i), ἑβραῖον τραπεζίτην ἐν Βαρσοβίᾳ, ἀποκτήσαντα τῷ 1800 τὸν τίτλον τοῦ Ρώσσου βαρόνου, συμφώνως πρὸς σύγγραμμα τοῦ Πρίγκιπος Πέτρου Δολγορούκη «Notice sur les principales familles de la Russie».

Ἐπισημειώσεις.

21. Ὁ σεβαστὸς καὶ πολυφίλιτος φίλος κ. Γ. Χατζιδάκις ἐπραγματεύθη περὶ τῶν θηλυκῶν Ραούλαινα, ἐκ τοῦ Ραοῦλ, Ραλοῦ, ἐκ τοῦ Ράλης ἐν Ἐπετηρίδι Πανεπιστημίου τ. Α' σ. 129 - 136.

— Ἀπῆντησα ἐγὼ καὶ Ραλήτζαν, ἣν διέταξεν ἐγγράφως ὁ πατριάρχης Ἰάκωβος κατὰ τὸ 1681 ἵν' ἀπελευθερώσῃ τὴν «σκλάβαν» αὐτῆς Ἄνναν Γεδεών, Πάτρ. Πίν. σ. 603.

* *

— Τὸ δὲ ὄνομα Ραλοῦ ἦτο οὐχὶ σπάνιον ἐν οἰκογενείαις διακρνομέναις τοῦ Φαναρίου ἀρχοντικαῖς μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν.

Ἐν Γρηγορ. Παλαμᾷ ἔτ. ΣΤ, σ. 361 ἀπαντᾷ Ραλοῦ: κτίσμα τῆς εὐγενεστάτης ἀρχοντίσσης σπαθαρέσας κυρίας Ραλοῦς εἶναι τὸ παρεκκλήσιον τῆς ἁγίας Ἀθανασίας τῆς μονῆς...»

* *

Περὶ τῶν τύπων τοῦ θηλυκοῦ ὀνόματος Ραλοῦ, Ραλή, Ραλιά, Ραλίτσα, Ραλούδα, Ραλιῶ καὶ τοῦ ἀρσενικοῦ Ραλούδης, ὄρα. Α. Μπούτουρα, προσθέτει μοι ὁ κ. Κουκουλές, «Τὰ νεολληνικὰ κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα σ. 107.»

* *

— Τὸ δὲ ὄνομα Ράλης εὗρηται κατελεγμένον μεταξὺ ἄλλων, μνημοσύνου χάριν, ἐν καταστίχοις ἐκκλησιῶν καὶ ἐν ἄλλοις βιβλίοις. Πρβλε. Σιδερίδου Ξ. σ. 183 τοῦ Ἀ'. τ. τοῦ Ἑλλ. Φ. Συλλόγου «περὶ ἀντιγράφου νομοκάνονος Μαλαξοῦ».

* *

— Γραφὴν ἐτήρησα οἶαν καὶ ἀπῆντησα δι' ἐνὸς ἢ διπλοῦ λ.

Β'. Ralli I, ὀρθοδόξους τὸ θρήσκευμα, βαρόνους ἐν Τεργέστη, με ἀρχηγέτην τὸν Ἀμβρόσιον βαρόνον φὸν Ράλλη, γεννηθέντα ἐν Σμύρνῃ τῇ 20. 7. 1798.

Γ'. Ralli II, πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς προηγούμενους γένους, βαρόνους Ἄγγλους, με ἀρχηγέτην τὸν ἐκ Χίου Εὐστράτιον Ράλλη. Καὶ προσθέτει ὁ καλὸς φίλος εἶναι περιέργον τοῦ βασιζόμενον τὸ Taschenbuch παριστᾷ τοὺς ἑλληνικοὺς οἴκους Ράλλη ὡς ἐξ ἑβραίων καταγομένους!

ΠΙΝΑΞ

τῶν ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ ἀναφερομένων Ράλλ(λ)ῶν.

Ἰωάννης	Ραοὺλ Μ. Λογοθέτης	1344—45
Μανουὴλ Κομνηνός	Ραοὺλ	} 1400
Κρίστος Κομνηνός	Ραοὺλ Παλαιολόγος	
Ἰσαάκιος Παλαιολόγος	Ὀ(υ)Ράλης	1400
Πέτρος	Ράλις τοῦ Στεφάνου	1540
» βόδας ὁ	Ράλης	»
Ἄρχων	Ράλης	} 1546—47
Μιχαὴλ	Ράλης	
Στέφ. βόδας τοῦ Πέτρου	Ράλης	1554
Ἀνδρέας	Ράλης	1576
Παῦλος	Ράλλη	1584
Ἰωάννης	Ράλλης	1584
Νικόλαος	Ράλης	1588
Διονύσιος	Ράλης	1590
Οἶκος	Ραλῶν	1591
Σταυροηγός	Ράλης	1601
Γεώργιος	Ραοὺλ Μελίκης	1611
	Ράλης μ. διεομνηνέος	1642—43
	Ράλλης δικαιοφύλαξ	1684
Ἰωάννης	Ράλης μ. στόλνικος	1750
Δημήτριος	Ράλης	1786
	Ράλης	1820
Μαρία Ράλια		1591
Ραλήτζα		1681
Ζωὴ Rali		1650
Ραλοῦ	Ἐν τῇ Ἐπισημειώσει.	

SISMANOGGIO
MICARD